Массо а мехкашкара пролетараш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО
свет

Ера 19 июнь № 49 (2215) 1958 шу

Мах 20 кеп.

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай областен комитета а Грозненски горкома а, Нохч-ГІалгІай АССР-а Лакхехьарча Совета а орган.

Кхо а де лора а де рузкъа

Вай мехкара промышленность Іалаьмате дика болх беш я хІанз. Цун массадолча доакъошка бІаргагуш да цхьа шу хьалхагІа Коммунистически партен Центральни Комитета хьалхленца управлени эргаяккхарах хьахинна дика гІулакхаш. Болхлой классан а мехкарча берригача къахьегамхой а творчески инициатива шерра йоаржаярна боарам боаццаш йоккхий торонаш тучаяьннай хІанз кердача хьалашка.

Халкъа инициатива совъяларах хьа а хинна, мехка баржаш латт керда патриотически болам — продукци арахецарга дІабода мах лохбара тІехьа, халкъа боахама массадолча доакъошкарча средстваехи материальни рузкъаехи пайда дукхагІа эцара тІехьа лаьца яхь. Цу яхье къаьгга хьагучадувл коммунистически общество дІахо а толамца хьалъяр адамашта чІоаггІа хьаштдолаш хилар.

Кхомбеш а лорадеш а лелача боламана эггара хьалха юхь йолаяьрех я Лутугина цІератІара Сталински совнархоза Чистяковски шахтера Александр Кольчик керте латта донецки шахтерий бригада. Бокъонца шоай участкера гІулакхаш дайза а дайза, хІара баькkхача кІора тоннана тІера цхьацца сом кходе аьнна декхар оттадаьд новатораша. ГІулакхашца чІоагІдаьдар уж декхараш. Бакъдараша хьахьокх из — хьалхалаттача бригадан участке кхаь бетта хІара тонна кІора баккхарга дІабода мах 2 соми 70 кепиги лохбаьб.

Нагахьа санна вай мехко хІара шера бІаьш миллионаш тоннаш хиллал кІор боахаш хилара лоархІам бича ховргда, **Кольчик Александреи цун новкъосташеи доладаь гІулакх мелла боккха лоархІам болаш да. Цхьан кІора промышленносте Кольчика бригадан опыт йоаржаяро йиш хулийт халкъа боахаманна миллиард сом гаргга кхча кходе.**

Цу ахчах хьалъюлургъя шера 4 миллион тонн кІор боаккхаргболаш йола ворхІ керда шахта е 640 эзар квадратни метр йола 530 чуІе цІенош.

«Массайолча моттиге из болам хьаллацарои дІахо бахьарои — йоахар новкъоста Н. С. Хрущевс 1958 шерара Ерригсоюзни промышленни выставка хьаеллача ше къамаьл деш — **халкъа боахаман массадолча доакъошка арахецача продукцега дІабода мах лохбара тІехьара массане юкъара болам а хинна из дІаоттаро йиш хулийтаргъя вайга дуккхача боараме болхлой къахьегам кхобе, хІаьта долче, вай Даьхен экономически низ дІахо а чІоагІбарна а халкъа вахар тоадарна а эша средстваши материальни рузкъаши дукдувла моттигаш а лургъя».**

Донецки шахтерий болам чІоаггІа къоабал бир Украинан КП ЦК-ас а, Казахстана КП ЦК-ас а, кхы дуккхача партийни организацеша а. КІоран промышленносте хинна ца Іеш, кхы дуккхача моттигашка а баьржаб хІанз из керда патриотически болам. Цунна юкъе бахаб промышленностени строительствони тайп-тайпарча доакъошкара болхлой.

Яхье дакъалоацарша юха хьежа а хьежаш, кердайоах производствон технологи, оборудованех пайда дикагІа эца гІерт. Хьокхам эца мегаргболаш ба Днепропетровски совнархоза Дзержинске цІерахча кхоалагІча мартеновски цехерча болат лоаладерий болх. Цу цехерча болхлошеи, инженерашеи, техникашеи отта а яь балха юкъейихьай прогрессивни технологи, болат лоаладара болх дикка эргабаькха тоабаьб. ХІанз цу цехе лоаладеча болатах 75 процент дола болат сухалца лоаладеш да. Из бахьан долаш лоаладеш долча болата хІара тонна мах кхо сом гаргга лохбаьб.

Технологи тоаергйолаш а къахьегамгеи материалашкеи дІабода мах лохбергболаш а дола гІулакхаш вІаштІехьдахардухьа Горьковски автозавода цехашка вІашагІъехкай болхлой, конструктораш, технологаш, мастераш юкъе а болаш йола ши бІаьннел совгІа комплексни бригадаш. Цу бригадаша баь болх бахьан долаш алхха укх шера хьалхарча кварталах заводе кхояьй 6 миллион сомал дукхагІа мах болаш йола тайп-тайпара материалаш. Цунца даьржад заводе рузкъа кходара тІехьа лоаттабеча къовсаман кхы гІулакхаш а. Къахьегам дукхагІа бодаш дола деталаш кийчъечара балхаш кІезигагІа къахьегам гІорг болаш тоадеш боахк рамни цеха картерий участкан болхлой. КхоалагІча литейни цеха коллективо яхь лаьцай укх шера хІара болхлочун сих планал совгІа эзар сомал кІезигагІа боацаш пайда бе. Чухьара кхоачамаш гучадахарна доккха новкъостал ду заводе хан-ханнахьа хулача экономически конференцеша.

ХІара денна керда дика опыт тІаетталу яхьана. Городской партийни организацес дІадоладарах хІара арахецача машинацар, даькъацара, оатхалцара металл кходар духьа болам баржаш латт. Городерча предприятешка юкъекхохьаш я хьаеш йола оатхалаш бокъонца кепайоттара, тоІаеш кепайоттара, кхыйола прогрессивни методаши. Дуккха гІойле ю универсально-сборни приспособленешца болх баро.

Къулбехьарча машиннаькъа Основянски отделенен болхлоша яхь йолаяьй хІара вагона обработка ярта дІабода мах лохбар духьа.

Пайда ца эцаш дукха кхоачамаш да хІанз а строителий. Цудухьа цхьатарра хьаллаьцар Украинан столице чуІе цІенош хьалдеш юкъера лаьрхІача цхьан квадратни метрга дІабода мах укх шера 185 сом лохбе аьнна тохабеннача «Киевжилстрой» трестерча строителий болам.

Къахьегама овсарле лакхъяр духьа а средстваши материалаши кхояр духьа а шерра болам боаржабе торонаш я ерригача предприятешкеи стройкашкеи. Боахаман, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш тІахьийха я рузкъай кхомбареи лорадареи духьал лаьцача яхьа юкъе къахьегача дуккхача наха дакъалацара а коллективаша тІаийца декхараш кхоачащдара а йоакхо е.

(16-ча июнерча «Правдан» передовая)

Августа плана дола мехкдаьтта

«Сунжанефта» нефтепромыслови управленен болхлошеи специалисташеи производственни котало яькхай: республикерча промышленни предприятей коллективашта юкъе эггара хьалха 50 ди хьалхагІа кхоачашйир ворхІ бетта йоагІа план. ХІанзехьа а август бетта планах массехк эзар тонна «Іаьржа дошув» деннад. Дукха ха йоаццаш Ачалкхерча участке Іомайир № 27 йола лакхача дебита фонтанни скважина.

Ленинградски область. Октябрьски машин-наькъа Карташевскии Сиверскии яхача станцешта юкъе машин-наькъа капитальни ремонт еш а из эргабоахаш тоабеш а боахк. Кулгаца деш хинна балхаш машинашца деш да укхаза. Хьалхехь а базе аьшкбетона шпалашца чоагІъяь рельсаш жагІах баьча наькъа тІа Іоехк 25 метр йІаьха стрела йолча крануутеукладчико. Ше духхьал цу гІулакха яьча машино шпалашта юкъе жагІа чубохк. Путевой струг яхачо наькъа тІара лаьтта нийсду. Иштта балхашта комплексни механизаци яро лоархІам боллаш лакхъяьй къахьегама овсарле. Шин сахьата болх бича машиний колонно 700 метр никъ тоабаь йисте боакх. Хьалха баьча тайпара болх беш хилча из болх бе 1000—1200 саг эшар.

Сурта тІа: наькъа крано жагІах баьча новкъа аьшкбетона шпалашца кийчбаь керда никъ булл.

А. Михайлова фото. ТАСС-а фотохроника.

СИЙЛЕН ДОСКА

ССКП Гудермесски Районни Комитета представленех республикан сийлен Доска тІа боах:

Раздельни способах ялат чуэцаш лафетни жаткаца хІара дийнахьа 32 гектар мукх хьоккхилга Іалашдаь вола тракторист **Досаев Султани** машинист **Насуханов Наури,**

Дийнахьа 30 гектар мукх хьокхаш вола тракторист **Баймурадов Турпал-Іаьлеи** машинист **Мундрасов Марки,**

Навесни жаткаца 28 гектар дийнахьа хьокхаш вола **Эсамбаев Имран.**

ССКП Каргалински Районни Комитета представленех республикан сийлен Доска тІа воакх:

С-4 яхача комбайна производительность дийнахьа 18 гектарага кхоачаеш вола «ЦІе ахархо» яхача колхоза комбайнер **Неберкутья Георгий.**

Ах шерара план ханал хьалхагІа кхоачашъяьй

ССКП XX-ча съезда указанеш кхоачаш а еш, Грозненски районерча юрта боахаман къахьегамхоша хьайбаех йоаха продукташ паччахьалкхенна дІаялара ах шера йоагІа план ханал хьалхагІа кхоачашъяьй. Хьалхарча ах шера оттаьча ханал пхийтта ди хьалхагІа кхоачашйир заготовкайи закупкайи план: дулх 109 процент, тха — 112 процент, фуаш — 111 процент а луш.

ИттлагІа июнь тІакхоачаш паччахьалкхенна дІа а еннай ехка а ехкай дІадахача шера цу хана хинначул 6395 центнер шурей 884 эзар фуъи дукхагІа. Паччахьалкхенна хьайбаех йоаха продукташ дІаялар дІахо хьош да. 1 июнь тІакхачалехьа ах шера йоагІача планал совгІа дІаденна хургда: 200 тонна дулх, 600 тонна шура, 300 эзар фуъ.

В. ФИЛИППОВ,
ССКП Грозненски райкома секретарь.

З. ДУДНИК,
Райисполкома председатель

☆ ☆ ☆

ЯлхайтлагІча июне Надтеречни района паччахьалкхенна шура дІаялара ах шера йоагІа план 101 процент кхоачашъяьй. Района совхозаша йол хьакхара план тІеххоачашъяьй, 5220 тонн йол хІанзехьа а аргІаш даь я. Паччахьалкхенна шура дІаялар, йол хьакхар а цунах аргІаш дар а дІахо хьош да.

МАГОМАЕВ,
ССКП Надтеречни райкома секретарь.

МУРДИЕВ,
Райисполкома председатель

Шишша норма йоахаргья

Наурски районерча «ЦІе байрахх» яхача колхозера кхашкарча балхий тракторни бригада (бригадир Черепин) дика кийчо яь араяьлар хьалха кхачаш дола ялаташ хьакха. Хьакхаь мукх хьалъэца арабаьннача хьалхарча дийнахь а бригадацарча механизатораша тІеххоачашйир шоай балха планаш: планах 12 гектар тІара мукх хьалъэца безача метте, цар 20 гектар тІара мукх хьал а ийце оард хІара комбайно. Щох а кхоачам беш бац бригадан механизатораш. Цар чІоаггІа лаьрхІа да, хІара денна шишша нормал кІезигагІа доацаш раздельни способах хьакхаь улла ялат хьалъэца а арда а. Иштта лакхарча хьокхамца болх барна эшаш мелдар долаш да бригаде: машинашта эшаш йола запасной оатхалаш я, аьрда ялат дІаувза кхоачам боллаш транспорт я, ха кІезигагІа йовргйолаш, духхьала машинашка бІайха кхача хан-ханнахьа дІатІа а кхухьаш, дика кхоаб механизатораш.

Ялат хьокхилга 10 дийнахь йистедоаккхаргда

Дика вІаштІехьбаькха дІаболабаьб мукх чуэцара болх Гвардейски дулха-шурий совхоза Знаменски отделене. Раздельни способах мукх хьакха дІаэттай кхоъ агрегат. Кочубей Иванеи Гондаров Іаьласи доал деш йолча тракторни бригадашка хьалхара 200 гектар мукх хьекхаьб.

Ялат хьокхача метте геттара дика балхаш деш я тракторист волча Агобов Султана агрегат. Хьалхарча шин дийнахь шовзткъа-кховзткъа гектар хьокхаш мукх хьекхар цо.

Отделенерча механизатораша чІоатІо яьй пхе балха дийнахьа 1000 гектар мукх хьакха, аьнна а, хІаьта берриге ялат чуэцара болх итт балха дийнахьа йистебаккха, аьнна а. Ялаташ хьокхилга раздельни способах мара дергдолаш дац.

Холонах кхера валанзар из

Дуккха ха яр «Ингушски» совхоза кхоалагІча отделенен пхелагІча тракторни бригаде «У-2» яха трактор кхы болх бе пайдана яц аьнна юстара а яьккха дІаоттаяь. Цига латташ цунах дукха оатхалаш а дІаяьхар, хІаьта юхе йисараш мукх а йиаяр. Трактор тоаюлургъя, из болх беш хургья мотташ саг-м вацар бригаде.

— Аз ергья укханах трактор, аз юха метта оттаергъя «У-2», — аьнна хаьдда дош делар опытни тракториста Коригова Хьасана.

Іурра денз сарралца еррига вІашагІ а яьккха уллача трактораx воаллар Хьасан, цунна эша оатхалаш нийсъеш, ехараш тоаеш.

Хьасана хьийга къа зехьа довнзар — трактор сахьато мо болх бе йолаелар. Ма чІоагІа эшаш яр-кх из, къаьстта хІанз, кхашта оасар делга, культиваци елга сихденнача хана. Цудухьа ессар Хьасана керчу из патриотически уйла а.

Пхе-ялх дийнахьа болх баь 150 га гаргга кхашта культиваци яь ваьлар Хьасан, из да нормах доагІачул шозза дукхагІа.

Иштта дика гІулакх дарах Коригов Хьасана совхоза дирекцес ахчан преми а елар.

КОТИЕВ Махьмад.

200 эзар сом паччахьалкхен ахча кходаьд

Гудермесски нефтепромыслови управленен болхлой коллектив 1-ча апреле денз сменах 7 сахьата болх бе йолаеннай. Мамая методах болх беш сменни заданеш хІара денна тІеххоачашъю бригадаша.

Планал совгІа 2000 тонн гаргга мехкдаьтта даьккхад Гудермесски нефтяникаша укх шера, хІаьта къахьегама овсарал 5—6 процент лакх а яьй. Уж балхаш бахьан долаш 200 эзар сом паччахьалкхен ахча кходаьд цар.

Болх дика вІашагІболларца а хьокхамаш дика хиларца а белгалъяьнна я бурув детташ йола Кузнецовеи, Бояриновеи, Шулякеи сменаш. БоаггІача тайпара нийса болх дІабахьа ховш нефтяникаш хилар бахьан долаш хІара тонн мехкдаьттах дІабода мах 3 соми 4 кепиги кІезигбаьб.

М. АХРИЕВ.

Город йилла 140 шуи Грозне БІаь дийнахьа тІом лаьттача денз 40 шуи дизарга

Къахьегама коталонашца накъагІоргда вай цу исторически денна

„Старогрознефть" яхача нефтепромыслови управленен предприятешкарча болхлой, инженерно-технически болхлой, гІулакхерча наьха социалистически декхараш

Коммунистически партен хьаькъалеча хьалхленца, Советски Союзерча берригача къахьегамхоша а санна, «Старогрознефть» яхача нефтепромыслови управленен предприятешкарча болхлошеи, инженерно-технически болхлошеи, гІулакхерча нахеи 1957 шера толамца кхоачашйир мехкдаьтта даккхареи бурув тохареи план.

Коммунистически партен XX съездо оттаяь программа толамца кхоачашъяр ловш, вай мехкарча къаьнагІа йолча мехкдаьттан районашха цхьан района коллективо, массава раьза а волаш кердача коталонашца накъаяха лаьрхІад Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцен 41 шу дизара а, хІаьта иштта вай город йиллача дийнахьа денз 140 шуи Грозне БІаь дийнахьа тІом лаьттача денз 40 шуи дизара а.

1958 шера 11-гІча августе дездергдолча исторически ден сийнна социалистически яхьа юкъе долхаш, тхоай кхоачамаши торонаши яйза а яйза, доккхагІа дола социалистически декхараш тІаэц оаха тхоашта:

шера йола мехкдаьттеи гази яккхара план ханал хьалха кхоачашъе а планал совгІа 10.000 тонна мехкдаьтта дала а, цунах 11-гІча августе 6.200 тонна а луш. ШозлагІа болх байтара методаца дерригача мехкдаьттах 35—40 процент даккха. Мехкдаьтта дукхагІа даккхара а нагнетательни скважинашкара дукхагІа хьаувзийтара а духьа 30 кислотни обработка еи 60-нахьара хица тІоа бохабеи;

бурув тохара болх тоа а беш, планал 3 процент сихагІа тоха а 11-гІа автуст тІакхоачаш планал совгІа 3.500 метр бурув тоха а;

къахьегама овсарле мехкдаьтта доаккхача 1 проценти бурув тохача 1,5 проценти лакхъе, цхьа тонна мехкдаьтта даккхарга дІабода мах 2 процентанеи цхьа метр бурув тохарга бода мах 1,5 процентанеи лохбе;

дикагІа йола методаш юкъе яхьарцеи оборудованех пайда дикагІа эцарцеи ремонт ца еш скважинаша болх бу ха 39 ди-бийсанга кхоачае, царга болх байтара коэффициент — 0,965-нега, оттаяьча технологически режимах скважинаша болх бар — 92 процентага;

шера йола скважинашта капитальни ремонт яра план 5 декабрь кхачале кхоачашъе а промысловикашта планал совнагІа 2 скважин дІаяла а;

электроустановкай низа коэффициент 0,91-нега кхоачае а дІауха электроэнерги 1 миллион киловатт-сахьат лохъе а;

шера йола капитальни тІишлонаш хьалъяра а гІишлон-монтажни балхаш дара а, хІаьта иштта чуІеча цІеноштеи культурно-бытовой гІишлонаштеи капитальни ремонт яра а план 25 декабрга кхачале кхоачашъе;

ялх квартира йолаш дола 11 цІа хозяйственни способаца хьалде а контораш чуйола цІенош квартирашта кийчдарца чуІе цІенош 120 квадратни метр дукхагІа хилийта а;

автомашинашца а говр-вордашца а мухь дІа-юха увзараи трактораштеи шера йола план 25 декабрга кхоачашъе;

болхлой кийчбареи болхлой говзал лакхъяреи план 120 процент кхоачашъе;

нефтеуправленен предприятей балха юкъе 700 рационализаторскии изобретательскии предложени яхьа а 1 миллион сом кходе а;

болхлой баха поселкаш дика тоаяь, га егІа кийчъе.

Эггара хьалха тха районе йолаеннай Грозненски мехкдаьттан промышленность. Шовзткъа шу хьалха болхлоех-нефтяникех тха районе вІашагІъелла хиннай Грозне БІаь дийнахьа лаьттача гІорбаьннача тІем тІа дакъалоацаш а, Грозкерча къахьегамхошца цхьана герз бе а делла белогвардейцаш хІалакбеш а, Сийлахьбоккхача Октябро тІемаца даьхараш лорадеш а хинна Пролетарски батальон. Оаха цох доккхал а ду, хІаьта эрсий турпалеча болхлой классан революционни традицеш тешшаме лора а ю.

Оаха тІахьех ши орден лелаеча Грозкера болхлой, специалисташ, интеллигенци, берригa къахьегамхой вай город Іойиллача дийнахьа денз 140 шуи Грозне БІаь дийнахьа тІом лаьттача денз 40 шуи дизара сийнна шерра социалистически яхь йоаржаяра. Оаха массадола хІама дергда оахош тІаийца декхараш толамца кхоачащдарна, дукха езача Даьхенна планал совгІа мехкдаьтта дукхагІа даларна, из даккхарга дІабода мах лохбарна.

Кердача къахьегама коталонашца дездергда вай исторически ди — 11-гІа август!

Декхараш массава раьза а волаш тІаийцад «Старогрознефть» яхача нефтепромыслови управленен предприятешкарча болхлой собранешка.

202 процент кхоачашъяьй продукцен план

Республикан промсовета гІишлоний-монтажни Управленен коллективо укх шера пхе бетта йола валовой продукци арахецара план 202,4 проценти товарни продукце план 178,2 проценти кхоачашъяьй.

Промсовета цІерах балхаш деш йолча дуккхача объекташта юкъе дика балха толамаш даьхад, пхе бетта кІир йоаккхачеи етта кирпишк ечеи заводий къахьегамхоша. Пхе бетта баьча балхах массаза план тІеххоачашъярах дуккха а продукци планал совгІа еннай цу заводаша пачхахьалкхенна. Къаьстта дика балхаш деш ба кІир йоаккхачара н.н. Назаренкои, Мясниковии, Тимошенкои. Царца социалистически яхье а баьнна дика къахьегаш ба херх хьоккхачара Барановии, Ялиновии, Милявскийи.

Кирпишк керттера продукци йолга дика кхета а деш, шоай мел йола балха говзали хьинари тІадахийта къахьегаш ба хІанз тха завода къахьегамхой — аьлар нов. Ивановс. Тха завода къахьегамхошта хьалхашка латта керттера декхар да ах шера балха план промсовета кхыйолча объектел хьалхагІа а дукхагІа а кхоачашъяр.

А. ДОДОВ.

Доагам даккхара ах шера программа кхоачашъяьй

Нохч-ГІалгІай республикерча нефтяникашта юкъе массанел а хьалха кхоачашйир «Октябрьнефта» 2-ча промыслан болхлошеи специалисташеи ах шера коача доагам даккхара план. Шу доладелча денз эзараш тоннаш планал совгІа доагам деннад коллективо мехка.

Из балха толам баккха мегад царна бІу ца къожабеши барт цаІ болаши оператораша, лаьттан кІалхара балхаш дераша, тоахкамий балхаш деча специалисташа дика къахьегар бахьан долаш. Укх шера 130 керда прогрессивни геолого - технически мероприяти балха юкъе йихьай промысле. Иштта даьржад промысле техниках шерра пайда эцар а. Скважиначура мехкдаьтта хьалдоахаш 22 электрически насос я цига хІанз.

Механизаци яри мехкдаьттан скважинашка дика хьажари бахьан долаш промыслан коллективага торо хилар оттаьча заданел совгІа 10 процент гаргга къахьегама овсарал лакхъе а, хьадоаккхаш долча хІара мехкдаьттан тонна мах 6,8 процент лохбе а, цунца 311 эзар сом ахча пачхахьалкхенна кходе а.

ДикагІа дола балха хьокхамаш даьхад н.н. Сухареви Чинкини мастераш болча бригадаша, оператораша - вежараша Хандиев Хьасана, Хасес, иштта кхыбараша.

Промыслерча нефтяникаша шоаш даьхача балха толамашта гІадбаха чІоагІо яьй, июнь бутт йистебаллалца кхы а, боарамал совгІа массехк бІаь тонн коача доагам мехка дала а, балха овсарал лох ца йолиташ дІаяхьа а.

В. АКОПЬЯН.

Машин-наькъа болхлой цІейга кийчлуш ба

Дика кийчлуш ба Грозненски локомотивни депо болхлой шоай цІейга — машин-наькъа болхлой Ерригсоюза Денга.

Ремонтни цехашкара подъемочнии промывочнии ремонташ а яь, ханал хьалха араяьккхай 19 локомотив.

Духхьал укх тІеххьарча цхьан кІирах йигай Грозкерча тепловозникаша доккха дозал дола 50 поезд, царца дІайихьай, йоагІачул совгІа 140 эзар тонн боахама эша грузаш. Машиниста нов. Бахтина йигай 3830 тонн дозал дола поезд, машинисташа н.н. Шемякинеи Юринеи йигай хІаране, 2330 тонн дозал дола поездаш.

Машинисташа н.н. Саркисовси, Беридзеси, Шурыгинеи шу доладелча, денз, хІаране доккха дозал дола 30 поезд йигай. Паровозий бригадий коллективаша пхе бетта 1600 тонн доагам кходаьд.

С. ВОРОНИН.

Ханал хьалха план кхоачашъяьй

Социалистически яхьах тІаийца декхараш кхоачащдеш № 1 йолча шурий совхоза коллективо пачхахьалкхенна продукташ дІаялара хьалхарча ах шера план 1958 шера 10-ча июне кхоачашъяьй: шура яккхара 100,5 процент, дулха 192 процент, цунца хьакхий дулха 163 процент, фуаш 100 процент.

Цул совгІа хІанз кхоалагІча квартала лаьрхІа кхы а дукхагІа продукташ пачхахьалкхенна дІалуш да тхо.

РЕВЯКИН,
№ 1 йолча шурий совхоза директор.

РИГА. Аьшка когаш а долаш шаьръяь тоаяьча ардакха тІехе а йолаш дола керда школьни парташ де оттадаьд Латвийски ССР просвещенен Министерствос. Истола Іохайна вагІеи, букъ тохеи моттигаш ученика дегІага хьежжа 110—180 сантиметр лакхдеш а лохдеш хувца йиш йолаш я. Партан тІера улг хьалъэца йиш йолаш, шин оагІорахьа хьекха, тІагІолла пластиката тІоа билла да.

Керда дешара шу доладелча 500 гаргга дола аьшка когаш тІара парташ Республикан школашка хьажа оттадергдолаш да.

Просвещенен Министерствон коллегес лаьрхІад укх шин шера школаш кердача парташца Іалашъелга а дІахо массайолча школашкара парташ хувцилга а.

СУРТА ТІА: Латвийски ССР просвещене Министерствон лакхера инженер В. К. Варкалис кердача парташка хьожаш воалл.

Е. Ясенова сурт. **ТАСС фотохроника.**

Хакасски автономни область. Черногорски кІор боахача моттигашка геттара хала а кІор кІезига боаккхаш а дора балхаш революци хилалехьа. ВІалла лоадалар тамаш йолаш халача хьал тІа балхаш деш бар шахтераш.

ХІанз хьалха Черногорка яхаш хиннача юртах кІор боахача промышленностан центр — город Черногорск хиннай, Іалаьмате овсаре балхаш деш йола машинаш а механизмаш а йолаш цхьайтта шахта я цига.

Революци хилалехьа боаккхаш хинначул 113-зза дукхагІа кІор боакх цига хІанз.

Сурта тІа: «Хакасуголь яхача треста № 17 йола керда шахта.

Ю. Бармина сурт

ТАСС-н фотохроника.

Партийни вахар

Коммунизм хьалъяра практикаца бувзам болаш Iомаю революционни теори

(Партийни дешара шу йистедаларах лаьца)

ДIадаха партийни дешара шу Грозненан Ленински районерча коммунисташта шин тайпара белгалдаккха дезаш да. Эггира хьалха, коммунистий а парте боацарий а марксистско-ленински теори Iомаяра безам лакхбенна хиларца районе тайп-тайпара партийни дешара кружокаш вIашагIъехка хиларцеи, хIаьта цу кружокашка дешаш 5678 саг, дукхагIа бараш коммунисташ а болаш, хиларцеи.

ШоллагIа белгалдаккха дезар да кружокий занятеш лакхача идейни боарамца еш хинна хилар, хIаьта боахамани культурани декхаращцара, вахарцара марксизман-ленинизман теорен бувзам чIоагIбаь хилар. Коммунистически, парте боаца активисташ теоретически дика кийчбенна хилар бахьан долаш производствашка коммунисташа хьалхле лелаелга тоаденнад. ДикагIа болх бу районерча организацешеи предприятешеи а.

Укх шера боккха теркам баьб коммунисташтеи парте боацараштеи экономически дешар хьехара. Районе болх беш хиннай шин шера лаьрхIа йола экономически школа, экономически теории, конкретни экономикеи Iомаю кружокаши семинараши. Экономически дешар дешаш берригаш а 868 коммунист хиннав.

Пропагандистий кадраш дика хилар бахьан долаш кружокашка занятеш лакхача идейно-теоретически боараме е вIаштIехьа доалар.

Къаьстта белгалбаккха беза конкретни экономика Iомае «Геофизика» треста партийни организаце вIашагIъелла хиннача кружока болх (пропагандист треста инженер нов. Соколов). Ши шу да кружока болх бу. Кружок вIашагIйоллача хана къаьстта терко ю партийни организацес кружоке ладувгIаргдараш цхьатарра образовании теоретически кийчои йола нах хилара. Цу кружоке дешараш дукхагIа бараш цехий а геологически партей а начальникаши техникаши—берригаш 24 саг ва.

Шийна тIадилла гIулакх дизза чакхдоаккхаргдолаш пропагандист нов. Соколов хиларца сакъердаме занятеш е а, хIаьта цунга хьажжа производстван болх тоабе а вIаштIехьа доалар цун.

Иштта дика вIашагIбелла хиннаб болх ЦРМЗ, ГАРО заводеи, горпищекомбинатеи партийни организацешка вIашагIъехкача конкретни экономика Iомаеча кружокашка а.

Экономически конференцеш дика чакхъяьлар «Красный молот» яхача заводе а нефтяной институте а, Совнархоза парторганизаце а. Конференцешка хиннараша дикача гIулакхашка хьажжа производствай цхьайолча участкай балхахи, йизза йолаш йола торонаш ца лелаярахи дола кхоачамбоацараш а гучадаьхар, хIаьта къахьегама овсарле лакхъяра наькъаш а белгалдир.

СОКП истори Iомадеш а цхьа эзар гаргга коммунист хиннав районе. Коммунистий дика активность йолаш а, сакъердаме а хулар СОКП истори Iомадеш хиннача ГАРО завода парторганизацен кружока занятеш (пропагандист нов. Янхотов), Калинина цIерахча артела кружоке (пропагандист нов. Евченко), Лесоторгови склада кружоке (пропагандист нов. Волосников). Партени Советски правительствони соцамашца бувзам болаш йора цу кружокашка занятеш.

Дуккха коммунисташ хиннаб районе партен горкома лекторешкеи, новкъостал доацаш шоаш дешаши марксистско-ленински теори Iомаеш. Дикача толамашца йисте даьккхар цар а дешара шу.

ХIанз района парторганизацешка дешара шера итогаш а хьатIадоагIача шера малагIча политически дешара кружокашка дешаш коммунисташ хургба а дувцаш собранеш ю. Цу собранешка белгалдоах кружокий балхах дикагIа дар а кхоачамбоацараш а, хIаьта партен истории экономически теории, конкретни экономикеи Iомаяра терко а ю.

ХьатIадоагIача дешара шера кийчо яр, малагIча кружокашка дешаш хургба ховш коммунисташ хилар чIоагIа лоархIам болаш гIулакх да, хIаьта хIанз ахкан замах а коммунисташта лекцеши, докладаши, политически дешаех беседаши еша а еза.

ДЕГТЯРЕВ,
ССКП Ленински РК пропаганданi агитацени отдела заведующи.

Района партактив вIашагIкхийттачара

13-ча июне Первомайски районе партийни актив хилар. «Партен Центральни Комитета майски Пленума итогехи района партийни организацен декхарехи» яха доклад йийшар ССКП РК секретара нов. Козорина.

Докладчика дийцар районерча боахама балхех лаьца, бIаьстан ялаташ дIадувлга районе шийн ханнахьа чакхдаларах, хIаьта, бакъда, ялат дIадийнача кхашта гIулакх делгеи, ялат чуэцара кийчо елгеи районе геттара мела лелалга а белгалдаьккхар.

Къаьстта боккха лоархIам болаш да районе хьажкIаш хьалкхеяр, цу гIулакха теркам тIабахийтар. ССКП ЦК РСФСР-е гIолларча Бюрос белгалдаьча тайпара, хьажкIай кхаш къаьст-къаьстача бригадашта, звеноушта тIачIоагIдаь хила деза хьакъоастабаь хила беза хьажкIашта гIулакх ду нах а.

Партактиве дувца оттадаьдар шийн ханнахьа оасардаь йистедаккхарах, ялат чуэца бокъонца кечам барах района колхозий председателаша декъамаьлашка ладувгIар. Председатели отчеташтатIа яххача бесса ялат чуэца араяла мара ца езаш дика кечам баьб нов. Цицкиев Iаьла председатель волча Асламбек Шарипова цIерахча колхозо. Иштта кечам баьб цар комбайнаш тIара ялат цIакхахьарна а. Алханчуртски долине колхозашта, салоIача хана кIалбаха полевой стан хьалъяьй, ялат тока тIа хьатIаувза 10 фургон кийчъяьй. Массайолча культурашта оасар даь яьннай колхоз, 13-гIа июнь тIакхоачаш 80 гектар эрий тIаьнна буц хьакха 800 центнер аьла яьккхай цар, хьалъяь баьннаб керда зернохранилище.

Иштта дика кийчо яьй нов. Гордиенко председатель волча Ленин цIерахча колхозо а.

Докладчика а пренеех къамаьл даьча новкъосташа А. Бисаевси, А. Точиевси, Х. Бузуртановси, Артюховси, Д. Бисаевси ЦК Пленума соцам къоабал а баь колхозий а районерча кхыйолча предприятей а балхах кхоачамбоацараш гучадаьхар, хIаьта партийно-организационни массово- - политически болх тоабарна предложенеш а йир.

ФЕЛЬЕТОН

„Аз цкъа аьлча хаьдад из!“

IуйрIйна иттлагIа сахьат долалуш латта ха.

Коридор а секретарь ягIа цIа з хьалдизза хIана бац аьнна, уралаташ а Iохайша багIаш з нах ба. Цар кIаьдъеннача йовхьамех гуш да, ер моттиг царна кIордаяь хилар.

Царех дукха бараш, шо-шоай дош къоастаде укхаза уха массехк ди да.

Директора кабинет къайла латт. Из хьавенавац хIанз а. Нах, раьза боацаш, хьежаш ба.

Иштта дола сурт каст-каста зе йиш йолаш да Наьсарен совхоза конторе.

Цхьан тIулакха цига ваха латташ, къаьна хьаша кхийтар сох. Дукха зама яр тхо вIашагI ца кхета. Цхьацца-шишша дувцаш, коа юкъерча гIанда тIа тхо Iохайшаь дагIаш, са къаьна хьаша волавелар:

— Йолча юаш, йоацача Iадика ювцаш, лелача нахах саг со воацилга хьона ховш ма-дий. Вай къаьстача денз дукха хIама дайнад сона а... Цхьабакъда, воллахIал Iазамора, аз тамаш ма ю хьона, укх совхоза хьакимаша леладеча гIулакхех.

— Айя!—йоахар дIахо са хьаьшо, — сай даьгIа ма кхеталва со, акхар леладечох даьла ше мара кхийтта варгвале.

— Гой хьона, хIанз а балха хьа ца вена директор? Константин Маркович Костюк яхаш ва из. ХIама дацар динза дардгдоацача совхоза гIулакхашта леларе-м.

— ТIаккха фу де вахав из? — хьаьттар цецваьннача аз.

— Из вахав г. Орджоникидзе, совхоза «Победа» тIа а хоаяь шийн сесаг ийца. Сесаг городе балха я цун. Цига деш латташ цIенош а, буллаш боахам а болаш, хIама сетта ва тха директор. Ер-м мукъа вац совхоза балхага хьежа. ХIара дийнахь сесаг ийца городе хахка езаш йола «Победа» а мукъаяц совхоза гIулакхашта лелае.

Боккха кегар ба укх совхоза Эккажа-къонгий юртарчеи Сурхо тIарчеи отделенешка боаллар. Дукха доахан дайнад цу фермашка. Сурхо тIарча цхьан отделене деннад укх шера 2 бIаь бежан, йовш латт кIоригаш.

Боккха кегар баьб укхо цIабаьхкача гIалгIашта ссудаш телача гIулакха а. Ше райисполкома председатель хиннача хана денз хьавоагIа яр из кегар лелабеш. 600 эзар сом ссуда ийца нах таханарча дийнахь бахаш мичахьа ба ховш бац. ХIаьта, ма-дарра аьлча ссуда доагIа а доагIаш новкъостал динза баргбоацаш бола нах таханара ди тIакхаччалца ссуда ца луш ба.

Тахан хиннар кхоана воацаш, каст-каста хувц Марковича шийн карара «хьакимаш». Укх совхозера, цхьа шу юкъера ца доалаш дIаваьккхав керттера зоотехник — 2 саг, керттера инженер — 2 саг, керттера бухгалтер — 2 саг, керттера хьайбай лор — 4 саг, отделенешкара управляющеш — 14 саг, тракторни бригадай бригадираш — 9 саг, отделеней бухгалтераш — 8, фермай заведующеш — 10. ХIаьта кхы а лохехьара бараш-м бийца а варгвац.

Дукхача ханашка шийн кабинете балха тIа менна хул Костюк. Цхьан дийнахь «мекх дошадаь» вагIача цу директорага заявлени еннаяр Эгиев Ахьмада «шофера балха тIа дIаэцар дех аз» аьнна. Маларах бIаргашка боад етталуш алапаш шолха дувлаш вагIача цо, цу заявлене тIа оттаяьяр резолюци: «Секретарь! ДIахье ладкъаш волчунга совхозе шифер яц», аьле.

Ахьмада ехар шифер яц, шоферал дIаэца со йоах цо аьнна ше халла дIакхетавича директоро шийн резолюци юхатоайир «шоферал хьаэца торо яц», аьнна.

Масанахьара дараш а хьона дIадувце-м саррарлца дагIа а дезаргда вай.

—ОстогIпиралла! Ма чIоагIа хIама да из! — аьлар аз.

— Хьона хете а Константин Марковича-м хетац цох чIоагIа хIама.

Цу тIа соцаш дац директоро леладу гIулакхаш.

— Сона-м даьра хезад,—йоахар са хьаьшо, — городе цо деш латта цIенош, казенни чотах дайт аьнна. Цу балхах дакъа лоацаш ва № ГЗ 11—91 йолча грузовой машина тIа болх беш вола шофер Имагожев. Цу машина тIа а етта 10 мае совхоза коара 2,5 кубометр хьу йихьай Константин Марковича гIишло хьаярна.

Укх шера Эккажа-къонгий юртарча отделенера ши отар дохадаьдар. Цар тхов тIа илла кирпишк а царех яьлла материал а городе вайна довзаш долча адресах яхай.

Паччахьалкхен киса хьаккхашта кховдаш ва низ бола директор.

Шийна кхахьийтача цу материалех а, нускал городе кхувлаш доагадаьча бензинах а боагIа мах дIабала «вицвеннав» Константин Маркович.

ХIаьта уж «лоадам боаца» гIулакхаш бахьан долаш, доагIаш дола ахча цун алапех кIал а хьожадаь, цунцара «эздел» дохаде ловш вац совхоза керттера бухгалтер вола Дидигов а. Хьанна хов, цох во дар хуле а?

Оасарах хьалдукъаш латт совхоза кхаш. БIаргах саьрг кхийтача санна сиха хьувз юртбоахаман къахьегамхой, оасарах ялаташ кIалхара даха гIерташ цхьа минута а еза я керза йоае... Цхьабакъда Костюк-м дукха сагата вац цу балха. Из кхашка хилац цхьа нагтахьа мара. Ше хулача хана а вицволийтаргвоацаш а хул. Иштта 5 июне совхоза Яндарерча отделенен кхашка нийсвелар Костюк, «тIуртIаз» ваьна веха а волаш. Оасар деш боахкача болхлошка бIеха баге а леяь, шийх уж бела а баь цIавийрзар из.

—Ираз да-кх хьо санна вола хьаким чу ца ухача ковна—йоахар, дом гIоттабаь йодача машина тIехьа хьежача оасархоша.

Эсал а воацаш, къонаха ва Константин Маркович. Харцахьа дале а, бакъахьа дале а бе доацаш, цкъа ше аьннача деша тIера воалаш вац из.

Партийнии профсоюзнии организацешта а халкъан суда а хьалхашка пусар дергдолаш вац низ кхоача директор.

Иштта ше хиларах бола хьокхам массехказа гойтаб цо!

Аьлте-юртарча отделенен бухгалтер Мархиев Хьажбикар, дIадяхача шера декабрь бетта, бехк боацаш балхара дIаваьккхавар. Совхоза профорганизацеца йолча, къахьегаман къовсамаш къестош йолча комиссес 1 марте соцадир, бехк боацаш дIаваьккха хиларах из шийн балха тIа юхаоттавелга.

— Са дош доха йиш йолаш дац, цкъа аз аьннад из, Хьажбикар шийн балха тIа юхаоттавергвац, — аьлар директоро.

Наьсарен района халкъан судо, укх шера 15 апреле решени йир, бехк боацаш балхара дIаваьккха Хьажбикар, шийн балха юхаоттаволва, аьнна.

— Са дош доха йиш йолаш дац, цкъа аз аьннад из... оттавергвац — аьлар цIаьккха а низ болчо.

27 апреле ССКП Наьсарен райкома секретарь волча нов. Газдиевс, бехк боацаш балхара дIаваьккха Хьажбикар шийн балха тIа юхаоттавелга дехаш письмо яздаь дар Константин Марковичага.

— Са дош доха йиш йолаш дац, юхаоттавергвац аз дIаваьккхар — кхозалагIа а аьлар низ кхоачаш волча директоро.

Совхоза парторганизацен секретарь вола нов. Смирнов а вац директорцара «эздел» дохаде дага волаш. Совхоза низ болча директоро, партийни наькъаца нийса доацаш леладеш долча гIулакхашца дукха хьашт долаш вац из.

— Сона хьан фу дергда аз фуннагIа дича а, яхаш, йола уйла чIоагIъеннай вай вувцачун.

Наьсарен совхоза директора гIанда тIа, хIанз а тIехьа «дош ца а дохаш» вагIаш ва Константин Маркович Костюк.

Цо леладеш дола, совхоза зенне дола тIулакхаш соцаде а, тIехьайиса совхоз хьалхаяккха а, хIаьта «низ болча» директора «дохаргдоаца дош» дохаде а могаргдолаш йола организаци корайоагIаргъяцар-теш?

ЧIоагIа пайдане хургдар корайоагIаре, кораеча хана а кхы таьна а ца доалийташ.

ТЕМАРКЪА.

Дика лекцеш еша юрташка

Вай мехкарча къахьегамхошга юкъе боккха хьехама болх лелабу политически Iилмани кхетам боаржабара Ерригсоюзни Обществос. Цу балхаца дакъа лоацаш ба тха зIамигача лоаман районера Обществон членаш а. Берригаш а 35 Обществон член ва тха районе, царца ба хьехархой, юрта боахаман специалисташ, медболхлой, советско-партийни актив. ДукхатIа бараша дика лелабу из болх. Масала, дика кийчъю шийн лекцеш Обществон член а юкъерча школен директор а йолча А. И. Лопатинас. Iалам а Iилам а довзара темаех, гойтара пособеш а хьокхаш, еш цо шийн лекцеш, хIаьта шийн лекцеш газеташтIарча кердача материалашца а района вахарах бакъдаращца а бувзам болаш а кийчъю цо. Цудухьа къахьегамхошта гарга чIоагIа сийдолаш а хул нов. Лопатина лекцеш.

Дика кийчъяь лекцеш еш Обществон членаша нн. Перепечаевс а, Тутаевс а, Зорина а, Омельчука а.

Цхьабакъда, тха цхьабола Обществан членаш нн. Гришин, Снычхан, Блюдик членалла дIаязбенна хиларал совгIа лекционни балхаца дакъа лоацаш бац. Кхоачамбоацарех лархIа дезаш да Обществон членаш болча хьехархоша — н.н. Далаковси, Татиевси къахьегамхошта гIалтIай меттел лекцеш ца ешаш хилар а.

Ала дезаш да тхона гIо деш Республикански Обществан отделени ца хилар а. Цкъа Грознера яйтаяр тхона «ислама социальни чулоацам» яха гIалгIай меттел язъяь йола лекци, бакъда, ротатораца кепа во теха хиларах а гIалаташ дукха хиларах а Iоеша йиш йоацаш яр из. Геттара кIезига ух тхога бусалба дыи, ислами хьадаларахи нохч-гIалгIай культурахи долча дешаех йола материалаш. Тхога а яц цу тайпара материалаш. Цудухьа цу темаех лекцеш еша вIаштIехьа а далац тха.

Дика кийчъяьча лекцеша безам болаш а царга дика ладувгIаш а хул нах, хIаьта боккха пайда а боал царех. Цудухьа дог доахаш да тхо республикански Обществан отделенес дика новкъостал дарга.

Первомайск. **Л. ШИРИНЕНКО.**

Керда декхараш

№ 1 йолча шурий совхоза божабеттархоша Сунженски районерча юртбоахаман болхлоша даьча кхайкарала жоп луш шоаш хьалхагIа тIаийцача шура яккхареи паччахьалкхенна из дIаяларейи декхарашка а хьажа кхы а дукхагIа декхараш тIаийцад. Масала, нов. Мартынова бригадо тIаийцадар хIара денни-буси 35 центнер шурий яккха, из декхар кхоачаш а даь, 1 июль тIакхачалехьа юкъера лаьрхIача денни-буси 40 центнер яккха аьнна керда декхар тIаийцад цу бригадо, хIаьта кхоалагIча квартала планах лаьрхIа 730 центнер шура яккха а.

Хьалхарча ах шера йола паччахьалкхенна шура дIаялара план ерригача совхозо 10 июне 100,5 процент кхоачашъяьй, хIаьта кхоалагIча кварталах лаьрхIа 1 июль тIакхачалехьа планал совгIа 1300 центнер шура паччахьалкхенна дIаяла а лаьрхIад.

Совхоза дикагIа болча божабеттархоша а шоай декхараш тIехкхоачаш а даь, ди тIехьагIа шура йоаккхилта лакхду.

Шоай мукъа йолча ханах пайда а эцаш

Комбайнераш ба «Октябран 40 шу яхача колхозе Жандаров Ювсап, Осмиев Батыр, Чергизов Махьмад, Аушев Ювсап. Шоай болх дика беш хьабоагIаш ба уж.

Укх шера комбайнашта ремонт яра болх ханал хьалха йисте баьккхар цар. Шоай мукъа йолча ханах пайда а эцаш вай цIераш яьха болча комбайнераша оасара болх караийцар.

Цхьан дийнахь баьча балхах цу 4 комбайнера 3,4 гектар хиллал йола гидуаргай кхай майда оасарах цIенъйир.

Балха боарамаш тIехкхоачаш а деш болх дIахо хьош ба ужаш.

АНЗОРОВ.

Бехктокхаме эзав ши саг йоалаяьр

Первомайски районе, Мужече вахаш волча Хочуроев БаIадалии Хочуроева Салихьатеи вахар законах регистраци а яь чIоагIдир 1949 шера, уж цхьана бахаш даь бераш а дар цар.

Цхьан сесатах кхоачам а ца беш, укх шера апрела бетта 16 шу даьнна Индербиева Зула йоалайир Хочуроевс.

Июнь бетта 4-ча дийнахьа Первомайски района халкъа судо, ши саг йоалаярахи маьре яха ха тIакхачанза йола саг йигарахи 1 шуи 6 бутти чувалла суд яьй Хочуроевна.

ОАХIА ЯЗIДАЬЧУН ЛАРАХ

ДIадаккха дукха истий кхувлилга!

Иштта кертаяздаьр а долаш, укх шера 13 апреле арадаьннача «Сердало» тIа хиннача цхьан статья тIа дувцар, Наьсар-керте бахача, Казахстанера йиъ сесаг йоалош цIавеьнача, 50 шу даьннача воккхача саго Джандигов Исмейлас пхелагIа йоI йийха хилари «Октябра 40 шу» совхоза Наьсар - кертен отделенен воккхагIа волча бухгалтера Бекмурзиев Баширас кхо бер а долаш, цамогаш йола сесаг хьоашалгIа йохийт аьнна, Казахстане а яхийта саг йоалаяри. Цу статьяна жоплуш, укх тайпара хоамбу Наьсарен района прокуроро: май бут чакхбоалаш тахка йистедаьлар Джандигови Бекмурзиеви бехке веш хинна гIулакх, статья тIа гучадаьхараш бакъдолаш корадир. Шаккъе бехке а веш, цар гIулакх Наьсарен района халкъа суде къоастаде дIачуденнад.

Парторганизацен хьалхленца

Сунженски районерча колхозникашеи, совхоза болхлошеи, механизаторашеи, юртбоахаман специалисташеи даьча кхайкарала жоп луш № 1 йолча шурий совхоза механизатораша сихагIа ялат чуэцарна социалистически яхье а баха дизза декхараш тIаийцад — ялат чуэцилга 10 дийнахьа кхоачашде, денни-буси комбайнашца С-4 яхачунца 18 гаи, С-6 яхачунца 25 гаи, хIаьта лафетни жаткаца 35 гаи ялат хьакха.

Совхоза дикагIа бола механизатораш нн. П. Арсентьеви, В. Шаповалови, М. Самоделкини, А. Макосеви, В. Тарaвaнови 13 июне Iуррехьа а шоай балха моттиташ хьа а лийца, лафетни жаткашца кхашка дIаара бахар. Цу дийнахьа машинисташ хьекха баьлар хьалхара 100 га мукх.

Партийни организацен бюрос массово - политически болх тоабарна агрегаташка агитатораш дIахьожабир, хIаьта дикагIа болча комбайнерашта тела цIе байракх а чIоагIйир.

Беррига политико - массови болх кхашка хургболаш дIанийсбир, шоллатIча дийнахьа къахьегама листокаш а араяьлар.

ВОЛКОВ,
№ 1 йолча шурий совхоза парторганизацен секретарь.

ТIагIертта Iомае марксистско-ленински теори

Эггара хьалхара теркам тIабохийт коммунистически партес коммунисташ марксизман-ленинизман Iилма ховш кийчбарна. ССКП XX-ча съездо оттадир дIахо а партийни пропаганда лакхъянза ярг ца хилар, из вахара гарга оза езаш, марксистско-ленински теори творчески Iомаде дезаш хилар.

XX-ча съезда соцамашцеи 1956 шера 21 августе ССКП ЦК-ас баьча соцамцеи хьалхле а лелаеш, вай республикерча партийни организацеша партийни просвещени лакхъеш цхьадола гIулакхаш даьд. Партийни просвещенен хIанз йисте даьннача дешара шера болх таххача хьагу, коммунисташа тIагIертта марксистско - ленински теори коммунизм хьалъяра практически декхаращца айхха дувзаш Iомадеш хилар.

Из дир эггара хьалха партийни просвещенен массайолча звеношка СССР-а Лакхехьарча Совета юбилейни сессен материалаш, ССКП ЦК-а Пленумий соцамаш, коммунистически болхлойи партей викалий Совещаней документаш Iомадарца, хIана аьлча цу документаша марксистско-ленински теори коммунизм хьалъяра практикаца органически дувзаш дIахо а дегIадоаладир, уж документаш Iомадеш шерра пайда эцар теоретически конференцеш ярца, Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцена юкъе дика дакъа лаьцача наха, граждански тIема ветеранаша, хьалхара пятилеткаш еш хиннараша выступленеш ярца, и. кх. д. а. Масала, Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцен шовзткъа шу дизара хетаяь къахьегама резервай болхлой шин дийнахьа хиннача теоретически конференце дийцар теоретически дешаш, хIаьта иштта шоашта дагадоагIа гIулакхаш дувцаш къамаьлаш дир къаьнарча большевикаша н.н. Х. П. Чернокозовс, Э. Г. Чабиевс, В. Е. Михайлика.

Теори вахарца органически бувзам болаш Iомадайта новкъостал дир партийни просвещенен системе кадраша экономически дешар кертера моттиг лоацаш хиларо. Политически дешар дешача берригача коммунистех 41,2 процент нах экономически теории конкретни экономикан дешаши Iомадеш бар. Царна новкъостал дарна хьаьяр 26 шин шерара школа, 248 семинарски группа, 125 кружок, лектореш, лекцеш ешилга вIаштIехьа даьккхадар. Заводашка, колхозашка, совхозашка экономически конференцеш йир. Уж тайпа конференцеш хилар Гудермесски районе, Шелковски районерча Ленина цIерахча колхозе. Укх деношка «Республикерча совхозашкеи колхозашкеи тхан продуктивность лакхъяреи жех йоалача продукцега дIабода мах лохбареи наькъаш» яхаш тема а йолаш республикански экономически конференци хилар. Конференце дакъа лоацаш хилар республикерча 14 районера викалаш, хIаьта иштта лоалахарча краяшкара, областашкара, Къилбаседан Кавказа республикашкара хьаьший.

ХьалхагIа пропаганданеи вахараи юкъе этта хинна юкъ дIаяккха аьнна шерьяьяр марксистско-ленински теори Iомадара дикагIа форма ше йола текущи политикан кружокаш. Текущи политикан кружокашка дешаш бар партпросвещенес чулоацача нахах дизлагIа дакъа совгIа нах. Уж кружокаш яхкаяр республикан ерригача районашка.

ССКП истори а философи а Iомадеш дуккхача коммунисташа эггара актуальни дола дешаш, хIаьта иштта марксизман-ленинизман классикий цхьайола произведенеш Iомаярца белгалдоалаш хилар. Владимир Ильич Ленина биографи Iомаеш йола кружокаш дукхагIа хилар. Масала, Первомайски районе райпарторганизацен коммунистех 40 процент гарга нах В. И. Ленина биографи Iомаеш хилар.

Партийни просвещене занятей идейно-теоретически гIулакх лакхдалар пропагандистски кадраш дика хиларца дувзаденна да. ДIадахача дешара шера хинна пропагандисташ а лектораш а лакхереи юкъереи дешар йисте даьккха бар. Царна юкъе ба 475 партийнии советскии болхлой, боахама хьалхле лелаерех а инженерно-технически болхлоех а, юрта боахаман специалистех а вола 823 саг.

Укх шерарча дешара гIулакха юкъе эргало яр да, пропагандисташа, царца цхьана пропагандан болх бе керда юкъе боалабаьчар а семинарашка, кружокашка, школашка шоаш еча занятей дикал лакхъеш хилар, теори Iомадар коммунизм хьалъяра гIулакхаца дика дувзадар, хьадда дIадаьккхар марксизманна-ленинизманна хийра болча догматически наькъаца теори Iомадар. Деша багIараш Iомабу цар дешаш шоашта къоастаде ховргдолаш, бакъдараши явленеши нийса кхеторгйолаш, дешаш къоастадеча хьаккхашта хургболаш, кIоаргга политически фийлал йолаш а буржуазни идеологеца цIаккха машар бергбоацаш, цунна денал долаш духьал оттаргболаш кхетабу цар коммунисташ.

Пропагандисташа кертера теркам тIабохийт теори практикаца органически бувзам болаш хилийтарна. Дуккхача пропагандисташа юкъе йоалаяьй шийн хана В. И. Ленина лелаяь дешаш багIараштa практически заданеш телара метод, цунца цар Iалащду марксистско-ленински теори, партен а правительствон а соцамаш кIоаргагIа Iомаделга, вахарца, балхаца айхагIа бувзам а беш.

Теори практикаца органически дувзаш Iомаделга латт, семинарий, кружокий, школай занятешка деша багIараша тела производство тоаярах йола лоархIамера предложенеш пропагандисташа практически чакхйоахаш дола гIулакхаш даь хиларах. Массанахьа а пропагандисташа шерра пайда эц моттигерча материалех, цу гIулакхо новкъостал ду занятеш идейно-теоретически айъярна а предприятей, колхозий, МТС-ий, совхозий практически декхаращца теорен бола бувзам лакхбарна а. Торо махулла дукхагIа гойтара пособи юкъе кхувла баьннаб пропагандисташ, материал дикагIа кхетаярна цу гIулакхо новкъостал а ду.

Пропагандистий балха тIехь кхы цхьаькха а да керда хIама, из да цар семинарашка, кружокашка, школашка духхьал цхьан программех кхоачам баь ца Iеш балха тайп-тайпара дола гIулакхаш леладеш, хилар. Кертера темаш Iомаешехьа а царца цхьана ювц таханара кертера событеш, вIашагIа а кхийте кинокартинашка хьожилга, моттигерча краеведчески музеяшка гIолга вIаштIехьдоах, художественни литературан керда арадаьннар дувц, города, района, предприятен, колхоза, МТС-ан, совхоза дикагIа болча нахах а бераш кхетадарах а беседаш ю, и. кх. д. Пропагандистий балха тIехь эргаш кхы цхьаькха гIулакх а да, дешаш багIараш занятешта кийчбаларна дукхагIа теркам тIабохийт.

Коммунисташа марксистско - ленински дешар Iомадара хьадда дикагIа партийни организацеша хьалхле лелаяро, партпросвещени йоккха говзал йолча пропагандистаца Iалашъяро семинарешка, кружокашка, школашка занятей гIулакх лакхдир.

Цхьадолча даькъе партийни просвещенен болх тоабеннабале а, цIенхошта дола кхоачамбоацараш доахк цох. Цхьайолча партийни организацеша кхоачамболлаш теркам тIабахийтац занятей идейно-теоретически чулоацам лакхбара. Иштта гIулакх хилар бахьан долаш дукхача кружокашка а школашка а занятеш идейно - теоретически майоаггIара лакха лелац.

ССКП обкомо партен МагIалбикерча горкома теркам тIабахийтар цу гIулакха.

Йизза дIаяккханза я пропаганда вахарах къестош йола юкъ. Экономически дешар Iомадеча нийлсу экономически теори Iомадара меттел моттигера производственни дешаш дувцарах кхоачам беш. Цхьайолча кружокашка а школашка а болх вIаштIехьа баккханза хилар дIадаккханза да, занятеш тIехьа йоахаш, занятеш йохаеш а моттигаш я. Политпросвещенен цхьайолча кобинеташа Iомаяц кружокий, школай, дикагIа болча пропагандистий а лекторий а опыт. Иштта пропагандистски балха опыт во Iомайир партен Назрановски райкома политпросвещенен кобинето.

ХIанз республикан партийни организацеш кердача дешара шера кийчлуш я. Дешара гIулакх дика вIаштIехь доаккхарех цаI да дешаш багIараш нийса дIа-юха хьожабар. Кертера дIадехар да марксизм-ленинизм латта кертера доакъош Iомаделга Iалашдар, коммунисташта деча эшараштa цар безамга а политически кийчбаларга а хьежжа теркам бар. БIарчча дола Iилма хиларах тарра марксистски - ленински теори Iомадар вIаштIехьа а доаккхаш, кхоачамболлаш политически кийчбаланза а ССКП мугIарашка керда хьаийца а болча коммунисташта политшколаш вIаштIехь яхара цIенхоштта теркам тIабахийта беза. Партийни просвещене дешаш дезаш бола нах боагI-боагIача дIанийсбарах доалаш дац дешара кердача шера кийчо яр. Кертера дар латт марксистско-ленински теори идейно-теоретически кIоарга, творчески, коммунизм хьалъярца айхха дувзаш Iомадарах. Цудухьа хIанз чIоагIа лоархIам болаш да партпросвещене хинна дика болх дикагIа байза Iомабар, коммунистий собранешка, партийни комитетий пленумашка дешара шера итогаш ювцар. Пропагандистий собранешка чIоагIа ювца еза семинарий, кружокий, школий, дикагIа болча хьалхле лелаерий, лекторий опыт.

Партийни просвещенен занятеш идейно хилар кертерча даькъе пропагандистий кадрашка хьежжа да. Занятеш дика дIа ца кхухьаш болча пропагандистий метта партийни, советски, боахаман активацарча, юрта боахаман специалистех дикагIа бола новкъостий увттабе беза. Партийни комитеташ декхарийла я хIара денна пропагандисташца болх бе, цар теоретически кхетам лакх а беш, методически говзал тоа а еш. ХIанзехьа къоастаде деза пропагандистех малагIа курсашка вахийта, юха кийчве веза, партен горкомашка а райкомашка а къоастабе беза пропагандистий семинарий хьалхле лелаераш, пропагандистий семинарий дешара планаш увттае еза. «МоллагIча пропагандиста а моллагIча агитатора а искусство латт, дикагIа долча тайшара аудиторен теркам ше дувцачунна тIабахийта харах, ше дувцаш дола бакъдар из аудитори махулла дукхагIа тешаргйолаш, махулла аттагIа кхетадергдолаш, махулла дикагIа гуш а чIоагIагIа дагадоагIаргдолаш а дарах» яха Ленина хьехам Iалашбе беза цу дерриганеша а. Парторганизацеш декхарийла я пропагандисташ нахацара къамаьл цар кхетадеча а аттача а дешашца де Iомабе. В. И. Ленина хьех: «фразаш йоацаш, лакхдаь ца дувцаш, бакъдараши цифраши бе а йоахкаш социализман дешаш дIадовзийта деза» яхаш.

Партийни просвещене занятеш йистеяларах дувзаденна лекционни пропаганда лоархIам лакхлу. Цудухьа партийни организацеша лекционни пропаганда лакхъеш гIулакхаш леладу, партийни комитетий лекторски группай, политически а Iилман а хьехамаш доаржадара Обществон отделеней болх дикагIа тоабу. Партен Наурски райкомо дерригача ахкана ергйолча лекционни пропагандан план оттаяьй. ЦутIа я марксистско-ленински теорех, советски Iилманна а техникана а карагIдаьнарех, Iалам довзара Iилман а Iилман-атеистически а, юртбоахаман производствон дикагIча болхлоех а новаторех а еша эттаяь йола лекцеш. Лекцеш ешарна юкъеэза я партийнии советскии болхлоел совгIа интеллигенци, юрта боахаман специалисташ а дикагIа бола болхлой а. Уж тайла лекционни пропагандан планаш увттае еза партен ерригача райкомаша а, бахача наха юкъе лекционни пропаганда шерра йоаржаяра гIулакхаш тIа а эцаш. Политически просвещенен кабинеташ декхарийла я консультацеш увттаярца, литература къоастадарца, цар лекцешка ладувгIарца, кхыча гIулакхашца лектораштa хIара денна новкъостал де.

Партийни организацей кертера декхар да дешара шерага дикка кийчъялар, шийн ханнахьа вIаштIехьа даьккха из дIадоладе, идейно-теоретически мадоаггIара, вахарца а балхаца а айхха дувзаденна коммунистий дешар Iалашде.

Коммунисташ а беррига къахьегамхой а марксизман - ленинизман сийлахь - йоккхача идеях кхетабаро, революционни теори цар творчески Iомадаро новкъостал дергда партийни мугIараш кхы а чIоагIагIа кхотадарна, коммунизм хьалъеча коммунисташа лелача хьалхлен лоархIам лакхбарна.

Н. АЛЕКСАНДРОВ,
ССКП обкома агитацени пропагандани отдела заведующе заместитель.

Чуийна болх беш боахк Горячеисточненцаш

Керттера декхар да ялат чуэцари доакъар Іалашдари

Ер шу долалуш Горячеисточненски совхоза коллективо ший йолча торонашка а хьажа фийг бола ялат дукхагІа хьувкъийтареи, сага сих дулхи даьттеи шуреи даккхара США-ана тІехьхкереи духьа керда социалистически декхараш тІаийцар.

БІаьсти балхаш ду ха хьатІакхаьчача ерригача коллективо цхьабарт болаш, дикагІа йолча агротехнически ханашка дІадийра ялат. Цудухьа ерригача коллективо доккхал деш дика да совхоза ялатий кхаш.

Укх шера боккха теркам тІабахийтаб совхозе доакъарийна лаьрхІа дуккха а культураш дІаернеи, доакъар дукхагІа Іалашдарнеи. Доакъарийна лаьрхІа дуккха дІайийнай вІашагІъэяь судански буци, сояи (кхеш), хьажкІаши. Царех дика силос а хул, цул совгІа буц йокъаеннача хана хьайбашта дажа моттигаш а юс.

Дукха дІайийнай совхозо аьла лаьрхІа баьцаш. Укх шера йол чуэцара балха комплексни механизаци яр бахьан долаш дика лел из болх. ХІанзалехьа совхозо хьекхай 8 бІаь гектар совгІа йол, хІаьта 1150 тонн аьлах аргІаш даьд. Йол чуэцача дика болх барца белгалбаьнна ба механизатораш: стогометатела тІа болх беш бола нн. Хамидов Махьмади Тарамов ВахІиди, норма 25 тонн йолча 50 тонн совгІа аьлах аргІаш ду цар дийнахьа. Трактористa нов. Курмахмаевс норма 125 процент кхоачашъю. Иштта дика къахьегаш ба аьлах аргІаш деш бола болхлой нн. В. Эскиев, Х. Данилханов, С. Хамидов, дуккха кхыбараш а.

Тахан коллективо сихонца кхоачашбе беза болх ба дика хьийкъа латта ялаташ чуэцар. 13-ча июне цхьацца-йола агрегаташ йолаеннай раздельни способах ялат чуэца. Планах хІара гектара тІара яккха езаш оттаяьр 11,2 центнер ялатий я, цхьабакъда, тха коллектив 18 центнерал кІезигагІа доацаш ялат чуэца лаьрхІа я хІара гектара тІара.

Ялат ший ханнахьеи ца дойташи чуэцара а совхоза хьайбашта кхоачам боллаш доакъар Іалашдара а тІехьа къовсам а лоаттабеш чуйина къахьегаш я совхоза коллектив.

Сурта тІа: «Белорусь» яхача трактора тІа яьча стогометателаца аргІа йол хьалтелаш воал Тарамов ВахІид; лакхехьа (аьрдехьара) В. Эскиеви Х. Данилханови, С. Хамидови аргІа нийсдеш боахк.

И. ПЛИЕВ сурт.

10 дийнахьа чуийца доаккхаргда ялат

Горячеисточненски совхоза ялат чуэца доладаьд. Из чуэца доладалехьа балхашта комплексни механизаци еши кхыйола кийчонаш еши дика къахьийгар совхоза болхлоша, къаьстта механизатораша. Ялат ца дойташ, ший ханнахьа чуийца даккхарна эша техника а, дІадахача шерашкачул дикагІа торо а я совхозага.

Укх шера, хьалхарча шерашка санна доацаш раздельни способаца чуэцаргдолаш да совхоза дукхагІа дола ялат. Цу гІулакха лаьрхІа 13 лафетни жатка кийчъяьй механизатораша, царца я «Белорусь» яхача трактора хьалхашка елла 2 жатка. Ремонт яьи кийчъяьи яьннай шоаех подборщикаш а йоахкаш йола 18 комбайн.

Ялат чуэцара балха лоархІам болаш да механизаторий кадраш кийчяри уж дІа-юха нийсъяри. Ца тоъаш бар комбайнераш хьалха. Цудухьа механизатараша хьалххехьа а трактористех квалифицированни дика комбайнераш кийчбир.

Ялат чуэца кийчо еш дика къахьегарца белгалбаьлар 20 шу хьалха денз дикагІа вола болхло лоархІаш хьавоагІа комбайнер нов. Поддубный Григорий, комбайнераш н. н. Божко Николай, Адмесиев Адам, Ахмадов Саьлахь, лафетни жаткан машинист нов. Шахбиев Мохьмад, кхы дуккха бола комбайнераш, лафетни жаткай машинисташ.

ХІанз, сунженцаша ерригача Нохч-ГІалгІай республикерча юрта боахама къахьегамхошка «ялат чуэцилга 10 балха дийнахьа чакхдаккха», аьнна даь кхайкарал хьал а лаьца ца дойташ, ший ханнахьа ялат чуэца шоай мел бола низ тІабахийта къахьегаш я горячеисточненски совхоза коллектив.

В. ПЕТУХОВ,
Горячеисточненски совхоза керттера инженер

Звеньевойша йоах

Курчалоевски районе хьажкІаш лелаераша республикан берригача хьажкІаш лелаерашка даь кхайкарал чІоагІа хьаллоацаш ба Горячеисточненски совхоза болхлой.

— Дика къахьегарцеи хьажкІаш дика хьувкъаярцеи жоп лургда оаха цу кхайкарала,— йоах 1-ча отделенен звеньевойша н. н. Болтукаева Сепертеи Солтаева Маликаси.

Звеной коллективаша, хІаране гІулакх деш я 50 гектар хьажкІаш. Царех хІара гектара тІара 25 центнерал кІезигагІа йоацаш хьажкІаш кхее, аьнна декхар тІаийцад звеноша. Из кхоачашдергхиларна тешал ду цар дика беча балхо а, хІара дийнахьеи шоай хан-ханнахьеи уж балха арабувларо а.

ДикагІа бола болхлой ба: Хашумова Бадис, Газиева Совдат, Гехаева Нура, Тулаева Шерипат, иштта кхыбараш. Дега гІоз йолаш бу цар шоай хьаьнала болх.

А. ДАДУЕВ

КоатІара оалхазараш леладерий болх дика лел

Вай республике коатІара оалхазараш кхоабача фермашта юкъе дикагІчарца лоархІаш я, Горячеисточненски совхоза оалхазарий ферма. Дика вІашагІбелла ба цун болх. Республикерча кхыча фермаштеи ферман ший болхлоштеи юкъе социалистически яхь лелаю коллективо. Ферман болхлошта юкъерча социалистически яхье котбаьннаб котамаш кхоаба Кузьмичева Ольгеи (цо кхоабача хІара яхкача котамо 56 фуъ даьд тІеххьарча пхе бетта), кІоригаш кхею Гончарова Еленей — цо ше кхоабаш йолча кІоригах 93 процент ца йолийташ хьалкхеяьй. Из боккха хьокхам ба совхозеи районен хинна а ца Іеш, ерригача вай республике а.

ТИМИРХАНОВ.

Лакхлуш да шура яккхар

Денгара-денга тІакхеташ латт Горячеисточненски совхоза шурий-товарни фермай доаркаш хІара беттача Іаттагара йоаккха шура. Къаьстта дика болх беши кхыча доаркашта шоашкара хьокхам тойташи дукха доаркаш ба. Царех ба пхе бетта хІара беттача Іаттагара 1371 килограмм шура яьккха нов. Алексеева Таисия, 1296 килограмма шура яьккха нов. Расуханова Запа, 1275 килограмм шура яьккха Пономарева Елена, хІаране 1200 килограммал тІех шура яьккха Сембулатова Медина, Бараханова ЗараІи, Хаспиева Шаймаъ, дуккха кхыбараш. Деттача доахангара шура яккхар дегІадоаладарна Іалаьмате боккха лоархІам болаш да, даьгІенаш екъари царех малагІча метте маца доахан доажадергда аьнна график оттаяри. Из тІулакх дика довзаш ба скотникаш Асуханов Шамсудин, Самбулатова Імран, Мамакаев Адлан, Абубакаров, кхыбараш. Дикка новкъостал ду цар балхо деттача доахангара шура яккхар дегІадоаладарна. Иштта из болх дика ховш, доахан дикагІа юаргйола баьцаш йолча даьгІенашка доажаду цар доахан.

Шоаш даьха толамаш лох ца долийташи хІара беттача Іаттагара шура яккхар лакхдеши ба совхоза шурий-товарни фермашкара доаркаш а скотникаш а.

ЗІамигача коллектива дика болх

Долакоарча сепараторни отделенен болхлой коллектив чІоагІа хьинар тІадахийта болх беш я. Укхаза са тессача денз бийса яххалца ца соцаш да сепараторий тата, вІаштаеттача флягай тата, хадданза хьаух тІоаи обрати.

Укх тІехьарча хана хоадамболлаш диках хиннай продукци, коллективо хьинаре болх бу шоаш йоаккха шури продукци тІехдика хиларна. Цу зІамигача коллективо дика къахьегарца кхоачашъю ССКП XX-ча съездо вай мехка шурий продукташ яхар айдарна яь решени.

ЧІоагІа лоархІам болаш да сепараторни пункте хьаена шура ший ханнахьа сепараторашца чакхъяккхар, шурий, продушташ дика а хьонал йолаш а хилар Іалашду цо. Из гІулакх довзаш а ховш а кхоачашду коллективо.

Сепараторни пункта заведующи волча Кортоева Іалихана ший болх дика бовзаш лелабу, хІаьта кочегар Терлоеви болхло Мордачеваи лаборантка Ключниковаи дика барт кхеташ, план кхоачаш а тІехкхоачаш а еш болх беш ба.

Пункте хІара дийнахьа 4000 килограмм шура чакхйоаккх, хІара дийнахь дукхагІа хулаш я цига хьауха шура.

Тешам болаш ала йиш йолаш да, из коллектив кхы а доаккхагІа дола декхараш кхоачашдулургдолаш хилар.

Б. КОРИГОВ.

Совхозий продукцега дІабода мах лохбара наькъаш

Совхозий боахам дІахо лакхбарна боккха лоархІам болаш да, хІанз цар балхо луш бола пайда совбаккхар. Боахам пайдане хиларна эш, хІара совхозо сихеи тІехь-тІехьагІа лакхлуши ялат кхеделга, боахамца мел йолча отраслей балхаш бакъахьа вІашагІдохкилга, агротехнически бокъонаша дІадеххача бесса дерригача лаьттах а механизмех а пайда эцилга, ше хьаьнча продукцега хьажжа мара совхоза пайда хургбоацаш хозяйственни расчет чІоагІъелга, продукцега шийга дІабода мах тІехь-тІехьагІа лохбелга.

Балха овсарал лакхъярк продукцега шийга дІабода мах лохбари юхера а, хІара совхоза производстван а финансий а болх хьаьнокхаш дола гІулакхаш да.

Дуккха совхозий болхлойи специалисташи ба хІанз вай мехка, лаьттан хІара бІаь гектара лаьрхІа 100—150 центнер дулхи, 400—800 центнер шуреи яккхарна къовсам лелабеш.

Цхьабакъда, дуккха а я лаьттан бІаь гектара лаьрхІа тоъам болаш продуци хьа ца еши, цу тІа а продукцега шийга дІабода мах лакха болаши совхозаш.

Паччахьалкхенна боккха лоархІам болаш да, дІалуш йолча продукцех хьатела оттадаьча маьхех из йохкарца хІара совхозо ший расходаш метта оттаярал совгІа кхы тІа пайда а болаш болх бар. Уж маьхаш да, къаьст-къаьстача моттигашкарча совхозий продукцега дІабода мах а лоархІаш, ехкача цунах хьаэцача ахчано совхоза расходаш метта оттаярал совгІа (хьайбай боахамо а, иштта ялато а) пайда а лургболаш оттадаь.

Хьалха предприятешта телаш хинна паччахьалкхен дотаци (хинна зе меттаоттаде тийнна ахча) тергдоацаш соцадаро, шоай планаш кхоачашъярга хьажжа мара совхозашка хьаькхоача пайда хургбоацаш оттабаьб цар болх. Духхьал шоай балхах хьахулаш бола пайда ба совхозий продукцега дІауха расходаш метта оттае, а, цул совгІа тІехьагІа шоашта эшаш дола рузкъа Іоаде а дезар.

Алтайски крае кердача совхозашка ялатага дІабаха мах 24 соми 40 кепиги хилар 1956 шера, аханза даьдача лаьтташ тІа яхкача кердача совхозех дукхагІаярий ялатий 1 центнерага дІабаха мах, юккъера лаьрхІача 17—19 сомага кхоачаш хилар, хІаьта берригача мехка из мах, 1955 шераца нийсбича 29 процент лохбеннаб.

Цу тайпарча гІулакхех гуча да ялатага дІабода мах тІехь-тІехьагІа лохбе торо совхозашка хилар. Цул совгІа юртбоахама производстван ерригача опыто хьахьокх, ялат дикагІа мел хьувкъ цунга дІабода мах лохлуш хилар. Иштта, 1953 шера хІара гектара тІара даьнна ялат 9,5 центнер хилар вай мехка юккъера лаьрхІача, хІаьта цун 1 центнерага дІабаха мах 38 сомал кІеззига совгІа хилар. 1956 шера, юккъера лаьрхІача цхьан гектара тІара даьнна ялат 10 центнерага кхоачаш лакхделар, хІаьта 1 центнерага дІабода мах 32 сомагеи ах сомагеи кхоачаш лохбелар. Цо тешал ду ялат дикагІа мел хьувкъ цунга дІабода мах лохлуш хиларна.

Дика хьийкъа ялат кхедарна лархІанза даргдоацаш да ший ханнахьеи эшшача боарамахи ялат дІадер, моттигерча лаьттай дикалга хьежжа ерригa агротехнически бокъонаш цу балхаца лелаяр.

Нохч-ГІалгІай республике 1957 шера вІашагІъехкача совхозех паччахьалкхенна ялат дІадала план йолаш 15 совхоз яр. Царех 8 совхоза болх ялатага шийга дІабаха мах метта эттачул тІехьагІа, ялатах кхы а пайда боалаш хилар. Царех я: «Горячеисточненски» совхоз, цунна 480,8 эзар сома пайда хилар ялатах, Грозненски шурий совхоза 216,4 эзар сомеи «Гвардейски» совхоза 188,3 эзар сомеи пайда хилар, иштта пайда кхычарна а хилар.

Ялатага дІабаха мах цо беннача пайдал дукхагІа а болаш, зене болх бир 7 совхозо: «Ингушски» совхоза 637,0 эзар сома зе хилар ялатах, «Октябра 40 шу» яхача совхоза 428.4 эзар сома зе хилар, иштта я кхыяраш а.

Ялатага дІабода мах лохбарна эша керттера гІулакх да, из хьалкхедеш цунга дІабода къахьегам кІезигбар.

Республикерча дуккхача совхозашка, юккъера лаьхІача ялатий 1 центнерага дІабаха къахьегам ба 0,24 балха ди, вешта аьлча 2 сахьати-ах сахьати гаргга. Къаьст-къаьстача совхозашка лаьрхІача: «Октябра 40 шу» яхача совхозе 4 сахьат, «Лермонтовски» совхозе 3 сахьат, «Ингушски» совхозе 2 сахьат, «Горячеисточненски» совхозе 1,5 сахьат гаргга, иштта кхы дІахо а.

Цхьабакъда, дуккха совхозаш я вай мехка ялата цхьан центнерага дІабода къахьегам 1 сахьатал кІезигагІа болаш. Масала, Ростовски областа «Гигант» яхача совхозе ялата 1 центнерага бода къахьегам 43 минотал кІезигагІа ба. Цу совхоза механизатораша моллагІча тракторни балха сменни нормаш тІехкхоачашъю, ерригa комбайнаш кхозза ялат цІендергдолаш кийчъяьй, раздельни уборка яхача методах дерригa ялат чуэц. МоллагІа дале а керда гІулакх балха юкъе доаладалехьа, из мел пайдана да тохк. Балха овсарал лакхъярнеи ялатага дІабода мах лохбарнеи къовсам берригача болхлоша лелабу.

Аханза даьдача лаьтташ тІа яхкача совхозашка а дикка лохбеннаб ялата 1 центнерага дІабода къахьегам.

Из къахьегам лохбарна хьалхарча юкъанца де дезаш да, тракторий мощноста а лоархІаш берригa низ цар тІахьоргболаш тракторий болх вІаштІехьабаккхар, машиний агрегаташ йохка езача бесса вІашагІйохкар, машиний тракторащи сецадаь латтарца хадданза къовсам лелабар.

Ялатага дІабода къахьегам къаьстта дика лохбу из чуийцачул тІехьагІа, хьаттарашка цунца деча балхашта механизаци яро. Омски областерча Борисовски совхоза а кхыча совхозий а опыто хьахьекхад, ялат цІендеш йолча машиний, транспортерий, царца цхьана болх бе рационализатораша кийчъяьча машиний болх бакъахьа вІашагІбоаларо ялатага дІабода къахьегам шоз-за а, дукхагІа а лохбеш хилар.

ХІара совхозе механизмашца дика Іалашъяь хьаттараш кийчъеи цунца ялат цендеш дІабода къахьегам лохбеи эша торонаш йолаш я хІанз.

Ялатага дІабода мах лохбара гІулакха йоккха экономи лу тракторий болх дика вІашагІболларо, цар ремонтага, доагамага, дІадувча ялата фуга дІабода мах кІезигбаро.

Цунца кхетаде доагІаш дац, дІадув ялат агротехнически бокъонаш а йохаеш доатІачул кІезигІа дІадеро из мах лохбергба аьнна. Эггара лирагІа долча тайпара лораде дезаш да, хІара гектра тІа дІае оттаяь килограмм ялатий е еззача бесса дІаери, ялат тІадаьнначул тІехьагІа цунна эша гІулакх дари.

Тракторий балхаш вІашагІдохка деза бокъонца, цар лургбола пайда а лоархІаш, механизаторашеи машинашеи берригача низаца болх а бергболаш. Цун теркам боацаш вІашагІбеллача тракторий балхо лакхбу ялатага дІабода мах.

ДІадахача шера вай республике совхозий ялатага шийга дІабаха мах, юккъера лаьрхІача 32 сомал совгІа хилар, планах 26 соми 88 кепиги доагІача, хІаьта, къаьсттача совхозашка лаьрхІача иштта хилар: «Лермонтовски» совхозе 33 соми 19 кепиги, план — 26 соми 95 кепиги; «Ингушски» совхозе 46 соми 67 кепиги, план — 26 соми 40 кепиги; «Октябра 40 шу» яхача совхозе 36 соми 67 кепиги, план — 27 соми 54 кепиги; «Горячеисточненски» совхозе 23 соми 98 кепиги, план — 26 соми 37 кепиги иштта кхыяраш.

Хьокхама йоалаьча цу йиъ совхозо хьахьокх «Горячеисточненски» совхозе болх дикагІа вІашагІбелла хилар — планал кІезигагІа ба цига ялатага дІабаха мах.

ДІадувча ялата фуга бода мах дикка лохбергба хІара совхозе шоай ялата фу кхеде участкаш яхкарои, цу участкаш тІа хадданза хьийкъа ялат кхедарои. ХІана аьлча ший дика фу совхозага хиларах кхычахьара из эца а, е башха доацаш моллагІа фу дІаде а дезаргдац цун.

Духхьал ялат кхедеш йолча совхозашка кхыча совхозел лохагІа хул ялатага дІабода мах. Цу совхозий дукхагІа торо я агротехникан бокъонаша дІадеххача бесса балхашта дукхагІа механизаци е, ялат дикагІа хьувкъарна эша гІулакхаш дукхагІа де, цу балха кулгал дар лакхде.

Цу тайппара, ялатага шийга дІабода мах лохбара керттера гІулакхаш да, хьалхарча юкъанца, хадданза ялат дикагІа хьувкъадар, продукцега дІабода къахьегам лохбар, хала къахьега дезаш долча балхашта, къаьстта ялат цІендеча балхашта а еш механизаци яр, тракторни балхашка дІаухаш йола расходаш кхом беш ахийтар, иштта кхыйола производстван расходаш лохъяр.

Цу дерригача гІулакхех цхьатарра пайда ийбе беза кхашкарча кхыча балхаш тІа а. Цул совгІа хадданза леха деза ялатага дІабода мах лохбергбола керда наькъаш. Из, хІара совхоза хьалхле лелаечун, хІара болхлочун, гІулакхерча сага декхар да, цунца цхьана массане а юкъара декхар а да.

З. ДАУРБЕКОВ.

Нохч-ГІалгІай мехка шекар доаккха свекла дІаерах

Вай Коммунистически партеси правительствоси дерригa гІулакхаш тІадерзадаьд халкъашта мел эшаш дола хІама Іалашдарна цунца советски сага вахар дегагІоз хургйолаш тоаде, тІехьа тІайоагІача ханах кхера ца везаш из хургволаш. Вай декхар — халкъа вахара хьал тоадар да.

Исторес ше, коммунизман сийрдача лакхаленашка вай гІертара боламо вайна хьалхашка дерригача халкъа декхар оттадаьд — укх гарггарча шерашка сега сих продукци яккхарна США-на тІехьакхе а тІехдовла а, аьнна.

ССКП XX-ча исторически съездо цудухьа белгалдаьд шекар доаккха свеклаш дІаера плантацеш, 1960 шера 50 миллион тонна свеклаш яргйолаш шеръелга.

1957 шера Советски Союзе кийчъяьяр 38,4 миллион тонна шекар доаккха свеклаш, цох, 4,5 миллион тонн шекар даьккхад. 1913 шера 1,35 миллион тонна мара ца яьккхача метте.

Мехка а советски наха а мел эш шекар хилийтарна, партес шекара свекла лелаерашта хьалхашка сийлен декхар оттадаьд — 15 шерачухь 4,5 миллионагара 9—10 миллион тоннага кхоачаш шекар шера доаккхилга Іалашде. Цох гуш да из декхар кхочашдарна, шекар доаккха свеклаш лелаераша 1957 шерага диллача из яккхар шозза айде дезилга, гектара тІера шекар доаккха свекла яккхар 76,8—85,4 тоннага кхоачаде дезилга. Из гІулакх кхоачашдар хургда шекар доаккха свекла дІаювча зонан кхаш шердарца а, мехка шекара свекла дІае мегаргйолча кердача районашка из дІаювш дола керда лаьтташ юкъедоаларца а, хІаьта ишта из хьувкъар хоадамболлаш айдарца а, цунах шекар даллар лакхдарца а.

НГІАССР Сунженски Грозненскии районашка кІезигача лаьтташка хий а детташ свеклаш дІаеро хьахьекхад (кхоачамбалла тІоадал йоаца центральни зона я из) Нохч-ГІалгІай мехка дукхагІа йолча районашка шекар доаккха свекла дІае йиш йолаш хилар.

Иштта техкача гІулакхаша хьахьекхад, 1933—1936 шерашка Ассински опытно-мелиоративни кхашка, цул тІехьагІа 1956—1957 шерашка опытно-производственни боахаме, хІаьта иштта Сунженски опытно-мелиоративни кхашка, Грозненски опытно-мелиоративни станце, Сунженски Госсортучастке кІезитача моттигашка дІайийначa свеклаех гектара тІера 400—600 центнер свеклаш йоалаш хилар. Свеклаех 16—18 процент шекар доалл.

Цул совгІа 1955 шера денз 1957 шерага кхаччалца НГІАССР Госсорткхашка Нохч-ГІалгІай мехка шин районе зІамигача лаьтташка шекар доаккхача свеклаи малагІа тайпа сорт дикагІа хургда хьожаш болх баьб. Сунженски сортучастке хий детташ йолча моттиге Р-731 яха тайпа шекар доаккха свеклаш дІайийнай, из мишта хул хьежаб, хІаьта Советски района Шотой юртарча кхашка У-752 яха тайпа свекла дІайийна тохкам баьб. 1957 шера уж ши тайпа НГІАССР Госсорткхашка дІадувш лелоргдолаш юкъедахад.

1958 шера дІайийна мишта хул хьожаргба свеклай ер тайпаш: Рамонски-02, Первомайски-028, Первомайски гибрид, Верхнячский-038 контрольни сорт, Ялтински односемянка, Рамонски 023. Свеклаш мишта хул хьажар НГІАССР тайпарча районашка хургда (Сунженски, Назрановски, Урус-Мартановски, Веденски сортучасткашка), хий деттача а ца деттача а лаьтташка. Уж сорташ мишта хул хьажа дІадуврга Нохч-ГІалгІай паччахьалкхен юртбоахама опытни станцес Шалински районе.

1958 шера вай республикан колхозийи совхозийи кхашка дІадийнад Пензенски областера ена Р-631-и Б-541-и яхача 72 процент тІаялар а долаш йолча свеклай тайпай фу.

1958 шера Нохч-ГІалгІай мехка колхозашкеи совхозашкеи ерригa а 1389 гектар дІайийнай шекар доаккха свекла, царех колхозашка 150 гектар мара дІайийнаяц.

Нохч-ГІалгІай АССР совхозийи колхозийи производственни гІулакхашта свекла керда тахканза йола культура йолашехь а юртбоахама Министерствон хьалхале лелаераша е йоагІа уйла яьяц из дІае кийчоярна. Гурахьа аьхача дика тоадаьча лаьтта лоаццача ханна свекла дІаер Іалашдаьдац цо, дІае езача боарамах а дика лаьттах доллаш а цун фу дІадерца. Цунах, дукхача районашка бІаьстан юхье аьхача лаьтта, цхьаккха удобрени ца тохаш, агротехникан гІулакх во долаш дІайийнай свеклаш. Масала, Курчалоевски района 8 колхозе 150 гектар шекар доаккха свекла дІайийнай бІаьстан юхье аьхача лаьтта, шекар доаккха свекла дІаера юкъе агротехника а ца йоалаеш. Цунах 80 гектара тІа нийлха тІаяьннай уж, хІаьта 9 гектара тІа вІалла а из тІа ца яларах май бетта кхоалагІча декаде юха е езаш хилар свекла. Цул совгІа свекла оасарах хьалийкъай, мугІараштa юкъера механизированни болх белгах хІама хургдолаш а дац, района хьалхале лелаераша яхачох.

Ши-шегІ кхеталуш да, дІайийнача хІамашта де доагІа гІулакх ца дича уж культураш во хьувкъаш хилар.

Шекар доаккха свекла къахьега дезаш культура хилар а лоархІаш, агротехнически бокъонех цунна гІулакх дика дарга хьежжа из хьувкъарг хилара лоархІам а баь, республике шекар доаккха свекла лелаераштa хьокхаме гІулакх деш лелае еза свекла дІайийна плантацеш.

Белгородски свекла лелаераша даьча кхайкарала жоп луш 1958 шера НГІАССР колхозашкеи совхозашкеи шекар доаккха свекла дика хьувкъилга Іалашде деза.

ХІанз укх сахьате свекла дІаювш 7 район я: Малгобекски, Наьсарен, Ачхой-Мартановски, Урус-Мартановски, Шалински, Гудермесски, Курчалоевски. Уж районаш республикан кхаь лаьттан-климатически зоне яда: Тирка йистерча (екъача), центральни (тІоадал хулаш а ца хулаш а йолча), лоамашта юхерча (кхоачамболлаш тІоадал йолча) зонашта.

ДІахо республикан колхозашкеи совхозашкеи 1960-ча шерага кхоачаш 8520 гектара тІа дІаюврга свекла, 158 400 тонна шекар доаккха свекла а гулъеш, хІаьта 1965 шерага кхоачаш 11 эзар гектар дІаюврга, 240 эзар тонна свекла йоаккхаш. 30 эзар совгІа саг хургва шекар доаккхача свекла тІа болх беш.

ЛерхІаш да, 1960 шера гурахьа болх бе йолалургйолаш Шалински совхоза юхе шекар доаккха завод юллилга. Завода сутках 15 эзар центнер свеклах хІара шера 50 эзар тонна шекар доаккхаргда. Иштача гІулакхаца НГІАССР Шалински районе лоаццача хана шекар доаккха промышленность хургья. Цунца лерхІаш да, заводе болх беш 4—5 эзар болхло, гІулакхера нах, инженерно-технически болхлой хург-хилар.

Вай республикан колхозашта, совхозашта укх гарггарча шерашка уж боахама гІулакха чІоагІъярна, бокха лоархІам болаш я шекар доаккха свекла, дика пайда луш культура из хиларах (юкъера хьувкъам хилча хІара гектара тІара 5—6 бІаь тума пайда лу цо).

НГІАССР торонашка хьежжа къонача свекловодий, юртбоахама специалистий, практикий, хІаьта иштта опытни станцей Іилман болхлой декхар да, 1958 шера шекар доаккхача свеклан хьувкъар айдар, хьаяьккха свекла лора а еш цох дукхагІа пайда эцар, уж лелаеш царга дІадода хІама а хьега къа а кІезигагІа дохийташ, болх бар.

Опытни станцешта тахка а техка ха деза шекар доаккха свекла дІаерна, из дикагІа хьувкъаш йола зонаш малатІаш я НГІАССР-е, цунца юртбоахама Іилмо а хьалха латтача практикас а хьахьокхачун лардаца, республикан малагІча зонашка из дІаюврга ха деза. Иштта сиха ха дезаш дола гІулакх да хий деттача кхашка а духхьал дІайийна хий ца тохаш долча кхашка а свекалашта гІулакх дара малагІа агротехнически балхаш де деза хар.

Гучох, керда юртбоахама культураш дІаер юкъе доаладаро хий детташ дола лаьтташ шердергда. Укх шера лехрхІаш да, хий детташ дола керда лаьтташ 5,8 эзар гектарал кІезигагІа доацаш юкъе доаладелга. 1958—1962 шерашка хий тохаш дола лаьтташ кхы а 55 эзар гектар шерлургда. Терско-кумски канала Наурско-Шелковски га дилла даргда, хий детта долалургда Гудермесскии Самашкинскии участкашка.

1957 шера Нохч-ГІалгІай АССР-е хий детташ дола лаьтташ 70 эзар гектар дар, царех шекар доаккха свекла дІаювча колхозашкеи совхозашкеи 1958 шера 23,9 эзар гектар лаьтта да, цунах 22,4 эзар гектар хий тоха йиш йолаш да.

Цунах, 1962 шера НГІАССР-е хий детташ дола лаьтташ 125 эзар гектар хила дезаш да. Бакъда, цунца вай лархІа дезаш да республике хина кхоачам боацилга а ахкан хана дІайийначa хІамаша зиза тохаш уж латача хана царца кхоачам болаш хий ца хила мегилга а.

ХІанз ала хало да, шекар доаккхача свеклай малагІа дакъа дІадуврга хий деттача моттигашкеи, хий ца тохаш уж дІае йиш йолча лаьтташкеи. Из гІулакх болх тахкарца а Іомабарца а ха дезаш да.

1958 шера Грозненски опытно-мелиоративни станцес болх бу, шекар доаккхача свеклана хий деттара боарамаш дикагІа дараш малагІаш да хьожаш а НГІАССР тух доаллача баьде-мора бос болча лаьтташка из дІаерна де деза агротехнически гІулкхаш малагІаш да хьожаш а.

Цунца цхьана, станцес 1958 шера де гІерташ да гектара тІера 600-700 центнер шекар доаккха свекла йоаккхилга.

Цхьабакъда, НГІАССР торонашца свекла дІаер мишта хургда хІанзолца ца хьожаш я Іилма-тохкама учрежденеши кхыдола производственни боахамаши.

Нохч-ГІалгІай паччахьалкхен юртбоахама опытни станцес 1958 шера хий тоха ца дезаш, кхоачам боллаш тІоадал йолча зоне свекла дІайийча мишта хургья хьожаш болх бу, из малагІча боарамах мича хана дІае еза, уж дикагІа мича хул, лаьтта тоаду минеральни молхаш техча уж мишта хул харца. Цул совгІа, станци укх шера хьожаргья республикан колхозашкеи совхозашкеи хий деттача моттигашка дІайийна свекла мишта хиннай хьожаш цар юкъарча балха лоархІам бе. Тха балха тохкама опыташа дика хьокхамаш лургда дІайийна хІамаш мичахьа дикагІа хургья а минеральни удобренеш техча уж дика хулий ховш а 1959 шера республикан колхозашкеи совхозашкеи уж дІаювш лелае.

Шекар доаккха свекла дІаера гІулакх дика ховш леладарца, цун еза йоакхо еш гІулакх лелош хиларца шекар доаккха свекла Нохч-ГІалгІай АССР пайданах йолча а лоархІамегІа йолча а культурех культура хургья.

Х. АРСАНУКАЕВ,
Нохч-ГІалгІай паччахьалкхен юртбоахама опытни станцен Іилман даькъа директора заместитель.

Сурта тІа: мукх хьокхача: (аьттехьара) совхоза партбюрон секретарь нов. Сергей Григорьевич Золотареви, директор нов. Николай Александрович Шюземцеви, дикагІа вола тракторист Албик-ханов Хаважи, лафетни жатка машинист Шахбиев Мохьмад.

И. ПЛИЕВА сурт.

Доазол дехьара

ТкъаьиттлагIа йола дунен выставка

Брюсселе къилбаседан оагIонгахьарча йисте Эйсель парке гIар ца южа ши бутт совгIа ха я. БIаьш йолча репродукторашкара хьахоза музыка берий зувзача оазашца вIашагIъув. Дукхача павильонашта-дворецашта юкъе гIолла хьалъэлла баьча новкъа лелача тележкаша цIувзаш а хозача автопоездаша йолхаш а деча таташца увш хьахоз хоза дийха кийчбеннача туристаша дуккхача меттала ду къамаьл. ХIаьта саррахьа Эйсела парке форд санна сердал отт.

Из — 1958 шерара дерригача дунен выставка я.

КIеззига историн хьакъехьа

17 апреле Брюсселе хьайийлай дерригача дунен универсальни выставка — из тайна йолча выставкех ткъаьиттлагIа яр я из: эггара хьалхара из тайпа выставка 1851 шера Лондоне хилар, тIеххьара хиннар 1939 шера Нью-Йорке хилар. Эггара хьалха выставкаш вIаштIехьъяхара гIулакх леладора беррига кхерам а холо а шоашта тIа а эцаш, выставкаш увттаеча мехкаша. Ткъаьитт шу хьалхагIа Къамий Лиген инициативах выставкаш лелаяра гIулакх дIаделар духхьал цу гIулакха йиллача Халкъашта Юкъерча Комитетага.

ТIом йисте баьнначул тIехьагIа цу комитето соцам бир аргIанна йоагIа выставка Франце е аьнна. Цхьабакъда 1948 шера французски IаьдалгIа хьаьттача Францен правительствос жоп делар, дерригача дунен выставка вIаштIехьъяккхар тIаэца могаргдац шийна аьнна. ТIаккха из гIулакх тIаэцаргда ше аьлар Бельгес. Доккхача рузкъай гIулакхаш леладеча Брюсселерча гIозарий викалаша сона дийцачох, из предложени яь хиннай выставка кийчъеш строительнии металлургически промышленность дегIайоалае хаьдда хIама а дергда цо, хIаьта выставка латтача хана торгови цIеношта, отелейи транспортни компанейи даьшта кIезига пайда боалаш гIулакх а хургдац цох аьнна хеташ белгийски промышленникашеи торговцашеи даьча лоархIамех. Хьагучох, из расчет нийса хиннай. ФунагIа хиннадале а бельгийски прессо цкъа белгалдаьккха дитанзар выставка кийчъяро мехка боахаман цхьадола доакъош лакхдар.

Бельгес яь предложени тIаийцар Халкъашта Юкъерча Комитето. Цул совгIа выставка кийчъяра йоккха опыт йолаш я Бельги, хIана аьлча дIаяхача 29 выставках 9 выставка Бельге хиннай.

1951 шера денз Бельги выставка кийчъе йолаелар. Генеральни комиссариат — выставкан штаб йиллаяр. Города Брюссела бургомистр керте а латташ, гIишлоний балхаш де ше къаьстта йола акционерни кампани чIоагIъяьй.

Выставка кийчъеш шерлуш хиннача балхехи уж доккхий хиларахи дика дувц йоккхача цифраша.

Выставка тIайола лаьтта ши бIаь гектар да. Царех езткъа гектара тIа 5,5 миллион кубометр хулаш зданеш я. Ши бIаь гаргга дворецаш а павильонаш а я уж. Уж хьалъеш 150 эзар кубометр лаьтта хьалдаккха дийзар, 30 эзар тонна металлически конструкци монтаж е йийзар, 120 километр электропроводка е йийзар.

Иштта дукха низ дIабахар хьаьшашта накъа ахарна кийчлуш а. Цхьадолча даькъе выставке тIадоагIа наькъаш юха тоаде дийзар, Брюсселе наькъаш дахкара балхаш де дийзар. Выставке боагIа нах, туристаш чуэца ханна йола керда гостиницаш яхка йийзар, Брюсселе а цунна тонахьа ядача тородий а нах чуэца йиш йолча моттигий лоархIам бе бийзар. Юххера а переводчикий, гидий, гIулакх деча персонала массадолча тайпай кадраш кийчъе йийзар: выставка латтача хана (апрель бетта денз октябрь бетта кхаччалца) выставке воагIаргва 50 миллион совгIа саг.

Мичча бесса хиннадале а, хIанз уж дерригаш а даь даьнна дIадахарех да. Выставкан организаторашеи строителашеи шоай декхараш кхоачашдир.

„ТIехьа тIадоагIачун дикадар бахьан долаш"

«Тоамаца тIехьале даькъала ертйола карагIдаьннараш» — иштта ба Брюсселерча 1958 шерарча дерригача дунен выставкан официальни тIахьехам. Ала дезаш да, бIарчча хьайийцача цун экспозицес из формула бакъъю аьнна.

Брюсселера выставка — из ше маярра йола дерригача дунен выставка я. Цунна юкъе дакъа лоацаш 50-нел совгIа паччахьалкхе я (тIеххьара тIом хилалехьа хьалхагIа 1939 шера Нью-Йорке хиннача выставке дакъа лоацаш 39 мохк бар).

Цхьабакъда, белгал ца даьккхача даргдоацаш да, селлара ше йоллашехьа а, цу выставко еррига йоккхий паччахьалкхенаш чу ца лоацаш хилар. Цунна юкъе дакъа лоацаш яц йоккха Китай: из тIахьеханзар цига, хIана аьлча цун Бельгеца дипломатически гIулакхаш ца хиннадаь. Выставке дакъа лацац кхы цхьайолча паччахьалкхенаша а.

Выставке дакъа лоацача мехкаша шоашта дикагIа карагIдаьннараш хьокха дахкийтад цига. Брюсселе хьахьокхаш да массадолча хьакъехьа адамашта каратIа мел даьнчар. Цига я халкъий юкъара гIулакх тойташ Iилман, искусствон, атомни энерген ше къаьстта йола павильонаш. Масала, выставке чувоалача керттерча моттига дукха гаьна йоацаш уллача Iилман павильоно ший стендаш тIа хьахьокх вай ханарча физикан, химен, биологен естствознанен кертерча доакъошка карагIдаьннар. Теоретически карагIдаьннараш практически юкъе доаладар хьахьокх хIара мехко ший павильоне. Искусствон дворец халкъашта юкъерча выставкаша дIалаьца я. Ах аьхки цига хургья «вай ханарча искусствон 50 шу» яьха композици. ХIаьта выставка дIакъайлачул тIехьагIа цига хургья «саги искусствои» яха выставка. Цу выставке хургья масса долча мехкий искуствон диъ эзар шера хинна дикагIа йола произведенеш.

Цу хадданза йолча павильонел совгIа, выставке хьахьокхаргья ханна йола экспозицеш: тайп-тайпарча мехкий модаш, парфюмерия, кхыметтел гастрономически искусствона карагIдаьннараш а.

Выставке хьа ца хьокхаш да цхьа хIама из нах хIалак беш дола герз да. Халкъаш вIаши гарга оза, машара тIулакха отта декхарийла ма йий выставка-м.

Выставке хьажа баьхкача нахата тайп-тайпарча мехкашта карагIдаьннараш цхьатарра довзийта безам ба тха. Тхо гIерт, вIаши гаргагIа довза, цхьанне шоллагIадар дикагIа кхетаде а лерхIа а халкъашта торо яла. Беррига юкъара барт-цхьоагIо яр — из да оаха кхетадечох 1958 шерарча дерригача дунен выставкан декхар — йоахар сога выставке хьажа боагIа нах тIаийбеча тIулакха директоро г-н Жюль Дестре яхачо.

Брюсселерча дерригача дунен выставке оттаяь я «Экводин» яха электромузыкальни дукха тембраш йола инструмент. Из хьаяьй Москверча радиозавода инженер-конструкторо Андрей Володина. Ший суртах а клавиатурах а цо пианино дагабохийт. «Экводин» гриф, тембраш хувца клавишаш, кхыйола регуляторaш йолаш я. Цу инструмента оазаша скрипка, рояла, гобой, аккордеона, кларнета оазашта тара я.

Шин чемодана чу хошаш я из инструмент. «Экводин» локхаш вар сольни партеца а ансамбла а юкъе дакъа лоацаш хила йиш я.

Дукха ха йоацаш советски павильоне хилар, «Ондолин» яхача электромузыкальни инструмента автор вола французски конструктор Ж. Женни. А. Володинеи Ж. Женнеи эрсий а французий а произведенеш лекхар.

Сурта тIа: Ж. Женнии (аьрдехьара вар) А. Володини шоай инструменташ лекхаш боахк.

В. Егорова фото. ТАСС-ан фотохроника.

Оалхазар санна гIетта водаш

Йоккха йоацача статья тIа выставка язъяь яргьяц: из Iалаьмате йоккха а эргаш а я. Оалхазар санна тIетта водачох бIара хьажа мара кхувргдац выставкана. Выставкан Къилбаседан-малхбузен оагIорахьа я 450 метр йола кизгах, битонах, алюминех яь здани. Из выставке боатIа нах тIаэца дворец я, боккъала дар аьлча выставке чувоала кертера моттиг я из. Холл оалача Iалаьмате йоккхача здане гIолла цучу ваьлча, выставке хьажа водача сага торо хул кIезигадукха салаIа, сувенираш эца, выставкага боккъонца хьажа кийчвала.

Нах тIаийбеча дворецa наIаргара Бельген майдане вода хьо. 17 апреле выставка хьаеллаш церемони хилар укхаза. Йоккхача дворецашта юкъе ул Бельген майда. Аьрдехьа — Iилман Дворец, аьттехьа — искусствон Дворец. Вокх оагIорахьа Iалаьмате дукха концерташ, митингаш хула зрительни зал — Iалаьмате йоккха Аудиторум. Цунна юхе выставке доагIар, ханна йола выставкаш, иштта кхыдараш тIаийду изяществон Дворец.

Бельген майдана шинна оагIорахьа а дIахо цунгара дIа малхбоалехьа а, Атомиума (иштта оал 103 метр лакха йолча атомни энерген павильонах) тIавахача Бельген Авеню дIоахала улл выставкан бельгийски секци. Выставка вIаштIехьа яьккха мохк ше хиларах тарра ах тарга йола выставкан моттиг дIалоац Бельгес. Цун павильонаш 48 группана йийкъа я. Цо хьахьокхаш дола хIамаш чIоагIа дукха а тайп-тайпара а да. Бельгийски секцен ший тайпара дакъа да «сакъердама Бельги» яхар. Мадарра аьлча из — массехк бIаьшерашка бельгийски зодчествос хьаяь образаш хьахьувкха, фаьлгашца ювцача тайпара хоза тоаяь городок санна йола, выставке баьхкача наха салаIа яь моттиг я.

Нагахьа санна Атомиуматара выставкан кертерча чувоалача моттига духьаларча оагIорахьа цхьа квартал хьо гаьна воале, доазол дехьара павильонаш йолча нийслургва хьо.

50 гектар моттиг лоац цар. Укхаза я выставке дакъа лоацача халкъашта юкъерча 10 организацей (ООН, ЦIе жIарг, кхыяраш а) павильонаш, доазол дехьарча пачхьалкхений павильонаш. США-ан павильон — Iалаьмате йоккха, велосипеда чарх санна герга я. Францен павильон кизгах яь я; дукханешта езац цун архитектура. Дукха саьнаш долча кристалла хьисапе кийчъяь я Англен павильон (1851 шера хинна дерригача дунен выставке чухинна «Кристалпалес» дага йохарах лаьца). Цунна улув я бетонахи кизгахи яьча цхьатарра йолча йоккхий йоацача помещенех латта Малхбузен Германен павильон. Уж помещенеш кизгах яьча готтача коридоращца вIашагIа йоахкаш я.

Малхбузерча эггара доккхагIа долча мехкий павильонашта юкъе укх доазол дехьарча кхыча пачхьалкхений павильонаш архитектуран а экспозицен а хьакъехьа Iалаьмате чIоагIа эргаш я уж. Саго Iаламаца лоаттабеча къовсама хетаяь я Голланден павильон. Чехословацки халкъа къахьегам а вахар хьал а гойташ я Чехословакен павильон.

Выставке баьхкача наьха эггара чIоагIагIа безам тIабохийташ я Брюсселе «выставкан хьастам» аьле цIи йоаккха советски павильон.

Социализман дворец

— Советски павильон — тIехьа тIайоатIача тIехьенашта хьокхам ба.

— Шун павильон — выставке эггара хозагIа а эггара йоккхагIа а я.

— Россех оапаш хIана бувцар тхона?

— Сайна из деррига а бIарга дайначул тIехьагIа, кхохкам бизза дIабалар лов сона...

Уж дерригаш а — Брюсселерча выставкан шийна хетаденнар выставке хиннача наха дIаяздеча книжка тIа советски павильонах яздаь да. Вай павильоне хIанзехьа а кхо миллион совгIа саг хиннав. Выставкана хьалхле лелаераша лерхI, Брюсселе боагIача туристий кхаь даькъах ши дакъа советски павильоне ца хулаш Iац яхаш.

Советски павильон маярра йола белгалъяьнна сооружени я, хIаьта цун экспозицеш кара вугаш дика я.

Павильона йоккхал — миллион кубометра диълагIа дакъа да. Цхьабакъда, иштта йоккха ше йоллашехьа а, из ейга а хоза а я. Керторча даькъе кизгах, алюминех, болатах яь я из. Цун тхов а чакхса доагIа пенаш а чIоагIалонна саттаьча болата колоннашкара IодоатIача тросаша хьаллаьца да. Советски дворецa конструкци эргаш я: выставка йисте яьлча Москве цIа а ена, наха бIаргайойта отторгья из.

Советски павильона экспедиционни линей дIоахал ялх километр я. Павильона хьаштдолча моттигера павильона юкъара сурт гургдолаш, центральни зале латта В. И. Ленина бронза статуя гуш я из.

Фу чулоацам ба вай дворецa? Цу хаттара жоп дала бIарчча книжка эш. Павильонага хьожача наьха эггара дукхагIа безам тIабохийт центральни зало. Цу зало лу вай мехка юкъара сведенеш, цучу хьахьокхаш я Лаьттан советски искусственни спутникий макеташ (хIанз укх сахьата уж шиъ мара яц, цхьабакъда кастта царна тIаккхетаргья кхоалагIча спутникан макет а). Иштта безам тIабохийташ я атомни энергех маьршача вахара пайда эцарна хетаяь йола зал а. Дукхача наьха безам тIабода советски техника дегIаярах йолча экспонаташка а. Цо, социализман технико, йиш хилийтар вай спутникаш урагIаяхийта, атомни электростанцега болх байта, вай белгалъяьнна дика самолеташ — ТУ-104, кхыяраш а гIовттийта.

Советски павильоне стендаш тIа дика хьахьекха я советски низ бола машинаш — самолеташ, автомобилаш, трактораш, радио а — электро а — техника, советски юрта боахама карагIдаьннараш, социалистически культуран толамаш.

Советски павильонал совгIа, вай экспонаташ я халкъий юкъарча павильонашка — Iилман, искусствон дворецашка.

Вайна карагIдаьннараш эггара дукхагIа дIахьокхаргда Советски Союза национальни кхо ди эттача хана. Уж да август беттара 11, 12, 13 денош. Цу кхаь ден-бус Брюсселе советски кинофильмаш хургья, советски артисташа выступленеш ергья, Лекционни аудиторешка бельгийцашта хозаргья советски Iилмахой а специалистий а выступленеш...

Брюсселерча дерригача дунен универсальни выставко беррита а шин бетта мара болх бац. Цхьабакъда хIанзехьа а кхетадеш да халкъаш вIаши дегIала оза аьнна ше оттадаь декхар кхоачашдарна, машар бахьан цар лоаттабеча къовсама цо новкъостал деш хилар.

В. ЗАГЛАДИН.

Польски Халкъа Республика Хожувера Костюшко цIерах йола металлургически завод.
Польски Централни фотоагентствои сурт.

Фотохроника ТАСС.

НГIАССР-а Паччахьалкхен ансамблес Херсонски областе увттаду гастрольни концерташ

Нохч-ГIалгIай АССР-а Паччахьалкхен иллени халхареи ансамбла гастролеш йолаелар Херсонски областе май йисте боаллаш. Ансамбло эггара хьалхара концерт оттадир Херсонерча театра ахканарча зале 31 мае сайрийна 9 сахьат доалаш.

Концерт дIадоладалехьа, артисташ ши мугIа баь дIаайттача хана, партен обкомеи комсомола обкомеи викалаша ловца боаккх ансамблана, цо Херсонски областе увттаергйола гастролеш толамца чакхъяхар а ловш.

Цар даьча къамаьлашта юха жоп луш къамаьл дир ансамблан хьалхле лелаеш волча нов. Хамидовс. Ца аьлар:

— Тха творчески балха тIехь шоана критика е моттит корайоагIе а, Украински халкъ тха халкъашта дезаш а лоархIаш а хилара юкъе шо шек даргдолаш моттит корайоагIаргьяц шоана,— аьнна.

Ансамбла коллективо доаккх «Айза» яха нохчий илли. Ансамбла хоро доаккх «Баркал хилда партена» яха илли нохчий меттала, гIалгIай «Котдаьлар вай» яха илли гIалгIай меттала, «Песня нефтяников» а «Привет тебе, Украина» а яха иллеш эрсий меттала.

«Соперники» яха халхар дарца чакхйоал концерта хьалхара отделени. «Соперники» яха нохчий халхар боккхача сакъердамца тIаэц театре баьхкараша. Из халхар даь Дамкаев А. гуча массаз воал чIоагIа тIоараш тох театре баьхкараша.

Концерта шоллагIча отделене да украински эрсийи метталара иллеш. Украински «Сусидко» яха илли хоза, цIена даьккхар ансамблен хоро, ладийгIараша боккха сакъердам а эцаш. Украине дика довзаш дола «Шахтерочка» яха илли украински меттала Азмуратовас даькхача, ладувгIарий безам къаьстта лакхлу. Артисташа «Херсонский вальс» лекхача, театре баьхкараша чIоагIа тIоараш а детташ, дийха юха яккхийтар из.

Тха программе къаьстта моттиг лоацаш да нохчийи гIалгIайи халхараш. Украинцаша чIоагIа сакъердам эц шоай мехка эггара хьалха шоашта гуш долча нохчийи гIалгIайи халхарех.

Къаьстта сакъердаме дар царна «Соперникаш» а «Пхи пара» а яха халхараш.

Нохч-ГIалгIай мехка культурни викалаш шоаш хиларах тарра, чIоагIа теркам тIабохийт шоай балха. Шоай республикансий лакха лоаттаде уйла йолаш, тIагIертта ший гIулакх ду хIара артисто.

Белгал даккха дезаш да вай ансамбль йола цхьа шу мара ца хилар. ХIаьта а дика толамаш даьхад артисташа шоай искусство Iомаяра хьакъехьа.

Музыкан, иллей, халхара искусство дукха езаш болча украинцаша безаме тIаэц тха программан хIара номер. Укх лоацача хана дуккхача артистий цIи дIа хезай Херсонски областе. Къаьстта дукха беза зрителашта Эдилсултанов, Мухаммедов, Абдулсаламов, Дакашев, Дамкаев, кхыбараш а.

Массанахьа тхо мел кхаьчача украинцаша шоай Iаьдалах тух-сискали зизай курси лу тхона. Вай артисташ чIоагIа раьза ба массанахьа а шоаш безаш украинцаша тIаэцаш хиларах. Шоашта мамогга шоай дикагIа дола гIулакх дIахьокха гIерт вай артисташ а украинцашта. 6-ча июле денз Нохч-ГIалгIай ансамбла а Херсонски ансамбла а артисташ цхьана болх беш хургба. 20 июле кхаччалца Каховкана гонахьа ядача моттигашка концерташ увттадергда оаха. 20 июле тхо укхазара Азовски форда йисте Геническе долх.

г. Каховка.

ансамблан артист.
ДАКИЕВ Махьмад.

Нокхара мозий мезацеи, дохьажацеи, кхыча хIамашцеи дарба дар

Нокхара мозий мози дохьажи дуккха хана денз хьайоагIаш наха дарбанна лелаеш хIамаш я. ДIаяхача цхьан хана-замалахь цу тайпара дарба леладаьд Сире, Египте, Инде, России.

Гален яхача гречески лорои Плиний яхача римски историкои язду нокхара мозий мози нокхара мозаша юв тохарах хьадоала дохьажи дарбанна леладарах. Юкъерча бIаьшарешка славянскии германскии халкъаша нокхара мозий мезацеи юв тохарах хьадаьннача дохьажацеи дарба даьд подагра яхача тIехкашкарча лазара, хIаьта докъадаь нокхара мозий атарах хьахинна дом даьсса чиш сихагIа хьакъастарга бохийташ хиннаб.

19-гIча бIаьшарехь Россерчеи Малхбузехьарча Европерчеи халкъашта юкъе шерра даьржа хиннад гIолг-пхьаьнашкарчеи пхьидашкарчеи, подагра яхачеи, цIий пхьаьнашкарчеи лазараштa цхьадолча цIека тIарча лазараштa а нокхарий мозий мезацеи ювтохарах хьадаьннача дохьажацеи дарба делга. Цу молхаца дарба даьд нокхарий леладерашеи цхьаболча лорашеи. Дуккхача лазаршта нокхарий дохьажаца дарба делга юкъедоаладаь хиннад Петербургерча Хьун институтa профессор хиннача А. И. Лукомске 1864 шера. Терч яхача австрийски лоро 1888 шера ворхI шера тохкам а баь, яздаь хиннад ревматизм яха лазар долча наха нокхараша юв тохарца дарбадара гIулакх. Цу тайпара цо верзаваьв ревматизм долаш вола массехк эзар саг. Терч яхачо а кхыча лораша а белгалдаьхад нокхара мозаша теха юв ревматизм долаш болча наха аттагIа хулаш хилар. Дерригача дегIа а юв кхийттача моттиге а, унахцIеначарначул кIезигатIа Iаткъ царна. Из дика да ревматизм дий-деций харна. Нокхара мозий дохьаж хица эдаь деттарца дарба делга доладаьд академика М. В. Крола Кремлевски больнице 1936 шера. II-гIча Московски медицински институтa 1-гIча клинике нокхара мозий мезацеи дохьажацеи даьча дарбаех дика дарбаш хулаш хилар хьахьекхад.

ХIанз советски медицинас Iома а даь Iилманца бакъдаь дIахьекхад нокхара мозий дохьажаца а мезаца а, хIаьта иштта зиза тIара баьккхача демаца а нокхара мозий шурийца а дарбаш дара метод.

1957 шера 10 мае СССР УнахцIено лораяра Министерствон Медицински Iилман Совето чIоагIдаьд нокхара мозий дохьажаца дарбадара метод юкъейоалаярах дола инструкци. Цу методах апитерапия оал. Инструкце тIа эггара аттагIа а пайданагIа а йола метод хиларах тарра дарбана могадеш да нокхара мозашка ювъеттийтарца дарбаделга. ХIаьта а НГIАССР УнахцIено лораяра Министерствос а Грозненски горздравотдело а цхьаккха а хIама даьдац из Iалаьмате дикеи дарбанна пайданеи йола метод вай городеи республикеи беча лорий балха юкъеяхьарна.

Городерча унахцIено лораяра органаша хьокхам эца мегаргба Сухуми, Орджоникидзе, Харьков яхача а кхыча а городашкара. Цу городашка я цамогаш болча наха нокхара мозий мезацеи дохьажацеи дарбаш ду кабинеташ, хIаьта кабинеташка да къаьстта шоай тайпаш дола моз доахаргдола, зизай дом хьолувцаргбола, хIаьта иштта нокхара мозий шура йоахаргйола лорий-Iилман нокхарий.

Юххьонца уж кабинеташи нокхарийи, вай городера стоматологически поликлиника санна, хозрасчет а йолаш болх беш дар.

МалагIча лазараштa дарба де мога даьд нокхара мозий мезацеи дохьажацеи? Нокхара мозий моз мегад дега, садоахача моттигашка, гийгачураштa, дийхка, сина-пхьаьнашкарча, цIека тIарча, кхычахьа а долча лазараштa.

Мезо Iалаьмате дика чIоагIъю берий унахцIено.

Диццалийта мегаргдац жамарашкарча лазараштa, рак хоелча, массатайпа туберкулеза, сахарни диабита, массадолча инфекционни лазараштa, син-пхьаьний центральни системерча органически лазараштa, тишбеннача кера, 2-гIеи 3-гIеи степен йола дега сосудисти кхоачам ца хилара, психически лазараштa нокхара мозий дохьажаца дарба делга харцахьа хилар.

Нокхара мозий дохьажацеи мезацеи деш дола дарбаш лора тIахьожамца мара де мегаргдац, хIана аьлча дуккха методаши способаши я лазарашка хьежжа дарба де дезаш.

Вай республика моз доаллаш а нокхарий леладелга чIоагIа даьржа а, цудухьа еррига торонаш йолаш я унахцIено лораяра органаша нокхара мозий дохьажацеи мезацеи дарбаш дарна.

С. ЯДВЕССКИЙ,
№ 1 йолча поликлиникан лор-невропотолог.

Бераштa гIулакх деча

Дукха ягIаш гаьнаши хоза баьнна бейи ба Грознера деша аха ха йоаца бераш леладеча сада гонахьа гIолла. Цига да Грознерча дуккхача къахьегамхой бераш.

Дика оттаяь йола берий деннар режим толамца дIахьу берий сада воспитателаша. Iуйрийна уж хьагIовтташехьа а царга зарядка яйт, тIаккха хIама а дайийте, бераш декъалу шо-шоай грушаех. ЗIамагIа дола, кхо шу мара даланза дола бераш таникехи бургацахи ловза долх. Диъ шерагара ялх шерага кхаччалца ха йола бераш Iомалу школе санна яздеи дешеи. Цу гIулакхо хIара денна цхьацца сахьат ха мара дIа ца лоаце а, цунах школашка деша гIоргдолча берашта дикка пайда боал.

«Дика дIахьу шоашта хьалхашка оттадаь декхар юкъера хьехархой образовани йолаш болча тха воспитателаша»,— йоах берий сада заведующи йолча нов. Лисовскаяс.

Берашта вIашагIдехк «цискахдахкилгал» а бургацах а ловзараш юкъедола тайп-тайпара ловзараш, цул совгIа, бетта шоззакхозза гIишлоний участкашкеи кхыйолча моттигашкеи гIолла экскурси ю бераша шоай воспитателашца.

Иштта дикеи физически низ болаши бераш хьалкхедарал совгIа, цу гIулакхо торо хулийт царга бIарглекха ца безаш диззача балха дийнахьа даьшка-ноаношка къахьегийта.

ХАС-МАГОМЕТОВ.

Сберегательни балха тIа керда дар—болхлоштеи, гIулакхерча нахаи колхозникаштеи атта а пайдане а да

Къахьегамхой ахча лораделга лакхдар духьа теххьарча хана керда форма юкъе йоалаяьй: балха тIа даьккхача ахчах цхьа дакъа сберегательни кассашка дIахьожадар. Из гIулакх балхлоштеи, гIулакхерча нахаи, колхозникаштеи атта а пайдане а да.

Карара дIа а ца луш, ахча балха тIара дIахьожадар гIулакха чулоацам укх тайпара ба: гIулакхерча саго е болхлочо, цу гIулакха яьча заявленен бланка тIа ше балха волча бухгалтерен, предприятен, учрежденен колхознико колхоза бухгалтерен цIерагIа дехар ду, шийна бетта доагIача алапех еррал ахча сберегательни кассе дIахьожаде аьле. **Сберегательни кассе дIахьожадеча ахчан боарам къоастабу, хIара къахьегамхочо ше.**

Алапех а колхозникашта трудоденех а доагIача ахчах цхьа дакъа сберегательни кассе дIачудиллача, къахьегачун, мах бола хIамаш эца ахча вIашагIкхет: приемник, костюм, пальто, цIагIара поартал е автомашин, курорте ваха путевка, шийна чуIе цIа де.

Заема подписка а еш, тIаккха бут чакхбаьлча алапех ахча кIал а хьежадеш хинна гIулакх соцадаро, хьалха займа кIалхьежадеш хинна ахча сберегательни кассе ший, виIий е йиIий счета тIа дIахьожаде аьттув лу, моллагIа эшаш йола хIама эцарна.

Пачхьалкхено, къахьегарий ахча сберегательни кассе тешам болаш лардарал совгIа, ханна, халкъа боахама финансировать деш пайда а эц. 1957 шера заемах хьачутийнна ахча 1956 шераца нийсдича шозза кезигагIа хинна дале а вкладашта хьачутела ахча 9 миллион сом цхьан квартале хургда.

М. СОЛОНИЦЫН,
Нохч-ГIалгIай АССР гострудсберкасса а госкредита а управляющи.

Наьсархой котбаьннаб

Укх деношка Наьсаре яхье вIашагIкхийтар Сунженскии Наьсарени районий футбольни сборни командаш. Боккхача къовсамца чкхъяьлар из матч. Котбаьлар Наьсархой. Счет 7 : 4 я.

Х-Б. АРАПИЕВ.

Редактор **М. ЛЬЯНОВ.**

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIераха кинотеатр

Йоккха зал — «Тайжа Дон».

Долалу 8, 10.20, 12.40, 3, 5.20, 7.40, 10.

ЗIамига зал № 1 «Тайжа Дон».

Долалу 8.15, 10.35, 12.55, 3.15, 5.35, 7.55, 10.10.

ЗIамига зал № 2. «Тайжа Дон».

Долалу 8.30, 10.50, 1.10, 3.30, 5.50, 8, 10.

ЗIамига зал № 3 «Кердача бердага».

Долалу 9.15, 11.35, 1.55, 4.15, 6.35, 8.55.

Кинотеатр «Родина»

Iана зал — «Тайжа Дон». (3-гIа сери).

Долалу 8, 10.20, 12.40, 3, 5.20, 7.40, 10.

Ахканара зал — «Тайжа Дон». «Орел-101».

Долалу 10.30.

Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиумо НГIАССР-а Лакхехьарча Совета депутатага, Нохч - ГIалгIай АССР-а Министрий Совета Председатела Заместителга нов. А. М. Слюсаревга цун нана
СЛЮСАРЕВА
Ксения Мартыновна
ялара чIоагIа новкъа а хеташ кодам бу.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Сталина, 23, телефоны: редактора 2-41-23, зам. редактора 2-07-01, отдела партийной жизни 2-25-72, корректорской — 2-30-91.

СФ01217

Типография им 11 августа 1918 года, проспект Революции 30/3.

Заказ № 3456.